

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS
Išleina kiekvieną ketvirtadienį Clevelande
Leidžia
Ohio Lithuanian Publishing Co.
6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio
Redaktorius
Vincas Rastenis
Kaina metams, užsimokant iš anksto:
Jungtinėse Valstybėse \$3.00
Kanadoje \$4.00 Kitur \$4.50
Užsakyti galima kiekvieną metu, nereikia
laukti metų, pusmečio ar mėnesio pradžios.

DIRVA

★ ★ ★
THE FIELD

LITHUANIAN WEEKLY
Published every Thursday in Cleveland by
Ohio Lithuanian Publishing Co.
6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio
Editor
Vincas Rastenis
Subscription per year in advance
In the United States \$3.00
In Canada \$4.00 Elsewhere \$4.50
Entered at Second-Class matter Decem-
ber 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice
under the act of March 3, 1879.

The only Lithuanian Newspaper published in Ohio reaching a very large majority of the 100,000 Lithuanians in the State and in Cleveland.

No. 22

Ats. Nr. kaina 6 c.

June 1, 1950 CLEVELAND, OHIO 1950 m. birželio 1 d.

Tel.: EN 1-4486

(35-ti metai - 35th year)

MOSŲ VISUOMENĖJE

Balfas mokės

Po pereitame DIRVOS numeryje pasirodžiusio straipsnio "Ar reikia?", kur buvo keliamas klausimas, ar tikrai yra reikalo Balfu pirmininkui vyksti į Europą tremtinių reikalais ir kiek ta kelionė Balfui kaštuos, nuo Balfu išdėdinko buvo gauta telegrama, kurioje sakoma:

"Balfu vadovybė yra nutarusi sumokėti iki \$500 už mėnesio išlaidas Balfu pirmininko Europoje kaip daliai išlaidų ir laivokartę iš New Yorko į Cherbourg."

Vadinasi, ta kelionė Balfui kaštuos bent 800 dolerių, jeigu čia kalbama tik apie vieną mėnesį ir jeigu nėra kalbos apie laivokartę apmokėjimą ir atgal.

Be abejo, Balfu vadovybė, tai nutardama, turi priežasčių manyti, kad tokia kelionė svarbi ir reikalinga.

Tačiau nei mes, nei daugumas tuo klausimu besidomintys nežino, ta aplinkybių, o žino tik tas, kurios pirma minėtame straipsnyje buvo išskeltos. Todėl, patyris, kad Balfas už tą kelionę mokės, buvęs klausukas greičiau padidėja, negu sumažėja.

Tiesa, buvo dar minėta, kad Balfu pirmininkas rūpinsis tu reikalais, kurie neteko teisiu emigruoti, ypač rūpinsis klaidėdiškiu lietuviu tautininku. Bet tam gi ten jau yra atstovai, o teisiniai klausimai sprendžiami ženevoje, kur taip pat lietuvių reikalus atstovauja Lietuvos konsulas Šveicarijoje, kuris yra drauge ir Balfu įgaliotinis.

Minėta, Balfu pirm-kas mėgins įstaigose sumažinti ar panaikinti reikalavimus užstatų nedarbinėms tremtinėms, šiaip jau turintiems teisę atvykti į Ameriką. Bet, jei neklystame, tai ta klausimą sprendžiančios įstaigos, bent jų centrai yra kaip tik čia, Amerikoje...

Dar sakoma, kad pirmininkas turi pasirūpinti likimu tu, kurie negalės emigruoti, turi iširti jų gyvenimo sąlygas. Betgi, jei ten esą atstovai per dvejis metus negalėjo kaip reikiant išsiaiškinti, tai kažin ar pirmininkas galės tą atlikti per vieną mėnesį. Arba, jei jis tą galės, o atstovai negalėjo, tai reiškia, kad atstovai labai negabūs, juos reikia ko greičiausiai atšaukti...

Tokie samprotavimai žmonių tarpe labai populiarūs ir jie visai suprantami. Atrodo, kad Balfu veikimui būtų naudinga, jei vadovybė aiškiau itikintų visuomenę, kad tai, ką ji pasiryžo daryti, tikrai tikslinga ir reikalinga.

Atrodo, kad reikalas yra jau išspręstas ir kelionė jau įvyks, nes jau paskirti pasimatymai Paryžiuje birželio 6 d. ir Ženevoje birželio 8 d.

Tikėkimės, kad tų pasimatymų pasekmės bus tokios svarbios ir reikšmingos, kad bent jos išsklaidys dabar ne juokais paplitusius stiprius abejotimus tuo reikalu.

BERLYNE RAMU

Berlyne ir visame pasaulyje šių Sekminių buvo laukiama su tam tikru įtampimu. Komunistai rengė didžiausią vokiško Hitlerjugendo, dabar pakrikštyto "komjaunimu", parądą. Jau nuo ankstyvo pavasario buvo kalbama apie šią parądą ir buvo pasklidę gandai, kad rusai ta proga bandys išstumti vakarų sąjungininkus iš Berlyno: paleis milijoną jaunimo, užplūs Berlyno vakarinę dalį, užims visas įstaigas, išvaikys dabartinius valdininkus, pastatys komunistus ir baigta.

Vakariečiai tuos gandus priėmė gana rimtai ir tam atitinkamai pasiruošė. Taip pasiruošė,

Netikėtas užtarimas

Sakytum, kad tai visai ne naujiena, nes juk IRO ir yra specialiai organizacija pabėgėliams rūpintis...

Be šio metu susirūpinimas yra ne toks, kaip paprastai. Ligi šiol vienas iš didžiausių IRO rūpesčių buvo, kaip nusikratyti pabėgėlių iš anapus geležinės uždangos. Ir pirmutinė to nusikratymo priemonė buvo — visokios pastangos, kad pabėgėliai grįžtų atgal. Įkalbėjimas bent viename kitame pabėgėliui grįžti į "apleistąjį rojų" IRO sluogsnuose buvo laikomas pasididžiavimo vertu įvykiu.

Štai kodėl su nusistebėjimu patiriame, kad IRO vadovai šiuo metu parodė susirūpinimo priešiną linkmę.

Ženevoje, Šveicarijoje, vykstančiuose posėdžiuose jie išdėstė, kad bėgimas iš anapus geležinės uždangos ne tik nemažėja, o didėja, bet kad vakarų valstybių politika esanti netinkama tu pabėgėlių atžvilgiu, nes neduoda galimybės suorganizuoti jiems rimtesnę globą. Ir kas esą blogiausia, kad vienas kitas iki tokio laipsnio apsvilia priėmimu vakaruose, jog ryžtasi grįžti atgal! Tiesa, tokių grįžimų tuo tarpu labai maža, bet IRO vadovai siūlo ką nors daryti, kad to nusivylimu nebūtų ir tų grįžimų nedaugėtų.

Bėgantieji iš komunistų globos bėga ne tik nuo ten esamų blogumų, bet ir į tas gerybes, apie kurias iš propagandos girdi. Bet čia atsideria visai kitokioji padėtis: niekas atbėgėliui nepripažįsta jokių teisių, jis negali gauti nei pastogės, nei maisto, nei darbo — jokios galimybės gyventi ir jokios galimybės toliau keliauti.

Anot IRO pareigūnų, tokia esanti sukurta padėtis vakariečių nuostatais. Esą buvę atsitikimų, kad kai kurie pabėgėliai grįžo, pasitikėdami jiems tenai paskelbta amnestija, nors pagal amnestijos nuostatus jiems dovanojama tik gynybė. Teisingai IRO pareigūnai sako: jeigu žmonės net tokiomis sąlygomis grįžta, tai galima įsivaizduoti, kokį smūgį jie suduoda visiems radijo tvirtinimams apie gerovę vakaruose...

Vakarų kraštų didžiausia netusius stiprius abejotimus tuo reikalu.

kad rusams atkrito noras įsiveržti į vakarinę Berlyno dalį, bet ir įžengti į ją.

Mėlynais marškiniais apvilktų ir komunistiniais palakatais bei vėliavomis aprūpintų buvusių hitlerinų jaunulių į Berlyną buvo atvežta apie pusę milijono. Mačiusieji jų demonstracijas tvirtina, kad jos mėkė nesiskyrė nuo demonstracijų Hitlerio laikais, išskyrus tik marškinų spalvą ir raudonų vėliavų ženklus.

Demonstrantams buvo griežtai uždrausta kelti koją į vakarų zonas. Ne tik uždrausta, bet prigadinta, kad ten gauduoda užnuodytus apelsinus ir bananus. (Mat, rytų zonoje tų dalykų negalima gauti!).

Vis dėlto keli šimtai tokių jaunulių slapta įsivėlė vakarų pusę ir nesivarždami vaishinosi bananais bei apelsiniais, o besivaishinami pasakojo, ką jiems propagandistai skelbė: kad vakarų zonoje badas, kad viskas sugriuvę, kad kiekvienas patekęs į vakarų zonas ten tuojau bus suimtas ar gal net ir nušautas...

Vis dėlto tie jaunuliai buvo tiek smalsūs, kad negelbėjo jokie gasdinimai. Tik jiems kilo

kitas rūpestis: kaip grįžti ir ar grįžti.

Grįžus, jei sužinos, kad lankėsi uždraustoj vietoj, tai jau tikrai suims. Negrįžti bėgu tiems, kurie neturi tėvų, artimųjų. Bet tiems, kurie turi — rūpi, kas bus su jais, ten pasilikusiais. Tokie stengėsi sugrįžti taip, kad jų tos iškylos niekas nepastebėtų.

Blogiau išėjo tiems komjaunuoliams, kurie vyko į Berlyną iš vakarų Vokietijos. Ir čia veikianti komunistų partija pagal Maskvoj parengtą planą organizuoja komjaunimą. Ji keletą tūkstančių tokių komjaunuolių išsiuntė į Berlyno demonstracijas.

Helmstedto miestyje, ties britų-rusų zonų siena, vietos jaunimas apsupo apie tūkstantį grįžtančių komjaunuolių: ir liepė jiems nusivilti mėlynuosius marškinius bei mesti vėliavas. Kilo muštynės, per kurias daug mėlynų marškinų buvo plėšte nuplėšta ir čia pat sudeginti. Dalis komjaunuolių pasislėpė ir užsibarikadavo vietos restoranuose, bet ten buvo apsupti ir jų tol neišleido. Rūpi jie neišsiveržė iš savo mėlynųjų marškinų...

Praha vėl puola diplomatus

Prahos radijas paskelbė naują kaltinimą Jungtinių Amerikos Valstybių, Anglijos ir Prancūzijos diplomatams, kad jie organizavę samokslą ir ginkluotą sukilimą prieš dabartinę komunistinę Čekoslovakijos valdžią.

Šis kaltinimas paskelbtas išvakarėse teismo bylos, kurioje teisiamai 13 čekų, kaltinamų dalyvavus tame samokslė. Anksčiau tokiuose teismuose bylos metu kas nors imdavo versti kaltę svetimų kraštų diplomatams, esą, jie sukurstę sukilimą rengti, bet šį kartą Prahos valdovai jau nebeturėjo kantrybės ir iš anksto atidėję "bylos paslaptį", nurodymai į teisiamųjų "kurstytojus", kurių pavardėmis išskaičiuota daug daugiau negu 13. Atrodo, kad Maskva yra davusi įsakymą visiems satelitams vienu ar kitu būdu prieti prie atskirų diplomatinių santykių su vakarais visiškai traukimo. Tą "žaidimą" Maskva nori rezervuoti tik sau.

tams, esą, jie sukurstę sukilimą rengti, bet šį kartą Prahos valdovai jau nebeturėjo kantrybės ir iš anksto atidėję "bylos paslaptį", nurodymai į teisiamųjų "kurstytojus", kurių pavardėmis išskaičiuota daug daugiau negu 13. Atrodo, kad Maskva yra davusi įsakymą visiems satelitams vienu ar kitu būdu prieti prie atskirų diplomatinių santykių su vakarais visiškai traukimo. Tą "žaidimą" Maskva nori rezervuoti tik sau.

Gedulo ir protesto diena

Broliai ir Sesės Lietuviai! Lietuvos tauta yra ne tik paversta tėvynėje, bet ji sistemingai naikinama jokių skrupulų nežinančio okupanto. Ginkluota vien tik natūraliu troškimu išlikti gyva, ji stovi tragiškoje kovoje prieš sužvėrėjusią, jau pasaulio pabaisa virtusią komunistinę sovietų diktatūrą.

Su pirmąja sovietų okupacija 1940 m. prasidėjusios kruvinos lietuvių tautos kančios ne tik nesibaigia, bet vis didėja. Masinių deportacijų bang: 1941 m. birželio mėn. 14-16 dienomis, palietusi apie 40,000 lietuvių, buvo tik pradžia organizuotam tautos naikinimui, kuris iki šiol sušaudymais, kalimais ir ištrėmimais išplėšė jau daugiau kaip ketvirtąją dalį Lietuvos gyventojų. Likusioji dar gyva tautos dalis gyvena siaubė, kol ištroškęs NKVD kraugerys ir jos kraujo pareikalaus.

Broliai ir Sesės Lietuviai! Turėdami prieš akis šią baisią mūsų tautos tragediją, turime daryti visa, kas mūsų jėgomis įmanoma, lietuvių tautai nuo sunaikinimo išgelbėti. Nuolat ir visais galimais būdais turime klabinėti apsnūdusią pasaulio sąžinę, kad milijonų nekaltų žmonių šauksmas iš anapus "geležinės uždangos" būtų iš-

girstas. Kiekvienas sąmoningas lietuvis iš-eivijoje, solidarizuodamasis su kentčiąja tautos dalimi tėvynėje, turi budėti savo kovos poste ir visur ir kiekviena proga skelbti pasauliui didžiąją neteisębę, ištikusią mūsų tautą, ir bolševikų vykdomą terorą.

Liūdnujų 1941 m. birželio mėn. įvykių minėjimas yra proga ne tik prisiminti Lietuvos nelaimę ir genocido aukas, bet ir organizuoti prabilti į plačiąją visuomenę, ir pasaulį. Todėl visu uolumu sukrusime rengtis Lietuvos Genocido Dienos minėjimams ir gausiai juose dalyvausime. Užmegzkime kontaktą su vietine spauda, kad Lietuvos kančios ir sovietų genocido nusikaltimai rastų juo platesnį atgarsį amerikiečių visuomenėje. Ruoškime tekstus rezoliucijų Amerikos valdžios ir visuomenės atstovams.

Kad birželio 14-sios minėjimas nebūtų tik vienos dienos gedulo ir protesto pareiškimas, bet kad kova už Lietuvos išlaisvinimą būtų galima vesti efektingai ir iki galutinio laimėjimo, nepamirškime šią kovą paremti ir piniginėmis aukomis.

Šioje kovoje mes nenuleisime rankų tol, kol Lietuva, atsikračiusi svetimų tironijos jungo, nebus atstatyta, kaip nepriklausoma ir demokratinė Respublika.

Albanijos apsupimas

Titui nusigrižus nuo Maskvos, Albanija geografiškai buvo atskirta nuo Rytų bloko. Vis gerėja Jugoslavijos, Graikijos ir Italijos santykiai dar daugiau apsupa tą tolimiausią pietinę sovietų bazę. Albanija yra vienintelė sovietų karo ir prekybos laivyno bazė Viduržemio jūros baseine. Rusijos siekiai įsityti neužsilačius uostus yra jau labai seni. Įsiviešpatavimas Jugoslavijoje ir Albanijoje buvo pirmas Rusijos laimėjimas istorijoje ta kryptimi, o įsiviešpatavimas Graikijoje turėjo dar daugiau sustiprinti. Iš visų tų siekių šiandien beliko tik Albanija.

Šiandien atrodo, kad Kremlius Albaniją laiko nepatinkamu sąjungininku. Tai galima jau matyti iš to, kad sovietai Albanijos net ištraukė į karinių sąjungų tinklą. Albanija taip pat nebuvo priimta į kominformą. Rusija pasižadėjo remti Albanijos pramonę, susisiekimą, padėti geriau įrengti chromo kasyklas ir žibalo šaltinius, bet tie pažadai pažadais ir liko. Dėl to Albanija negalėjo išpildyti savo metinio plano ir ūkinė būklė kasdien blogėja.

Enveris Hoksas, seimo pirmininkas, ministras pirmininkas, yra visiškai aišku, todėl ji ne visai pasyviai stebi tolimesnę raidą. Ir Italija nėra abejinga. Hoksas savo pranešime teigė, kad Italijos karinės žvalgybos agentai, iššokę parašutais, veikia Albanijoje. Taip pat ir JAV bei Anglija domisi tuo mažu kraštu. Juk pagal jie gali įvairiai dar vieną pleišta į sovietinę sistemą. Komunistinio režimo išnykimas ne tik pašalintų Rusiją iš Viduržemio jūros, bet ir suduotų nemažą smūgį Kremliaus orumui. ("L.")

Titui nusigrižus nuo Maskvos, Albanija geografiškai buvo atskirta nuo Rytų bloko. Vis gerėja Jugoslavijos, Graikijos ir Italijos santykiai dar daugiau apsupa tą tolimiausią pietinę sovietų bazę. Albanija yra vienintelė sovietų karo ir prekybos laivyno bazė Viduržemio jūros baseine. Rusijos siekiai įsityti neužsilačius uostus yra jau labai seni. Įsiviešpatavimas Jugoslavijoje ir Albanijoje buvo pirmas Rusijos laimėjimas istorijoje ta kryptimi, o įsiviešpatavimas Graikijoje turėjo dar daugiau sustiprinti. Iš visų tų siekių šiandien beliko tik Albanija.

Paspriešinimo judėjimas
Tokios sąlygos tik paskatina bruzdėjimą prieš vyriausybę. Jau ir be to kalnų gyventojai su plačiais išsisknijusiom laisvės ir nepriklausomybės tradicijom nenorėjo būti rusų marionėčių valdomi. O ir Tito nesnaudžia. Jis kursto, kiek gali.

Albanijos kalnuose jau 1948 m. veikė gerai organizuotos partizanų grupės. Pats Hoksas neseniai kalbėjo apie 5,000 partizanų. Gyventojų daugumos simpatijos vis daugiau linksta partizanų pusėn, ir vis daugiau tikimasi sulaukti užsienio įsikišimo.

Jei Hoksas dėl tos padėties kaltina Titą, jis teisus, nes Tito iš tikrųjų stengiasi sunaikinti dabartinę Albanijos režimą. Kai Kremlius neteks Albanijos, jam bus daug sunkiau susitvarkyti su Jugoslavija. O Albanijos 300 milijonų tonų žibalo per metus Titui būtų irgi labai naudinga.

Vakarų interesai

Kad Graikija trokštų Albanijos komunistinio režimo galo, yra visiškai aišku, todėl ji ne visai pasyviai stebi tolimesnę raidą. Ir Italija nėra abejinga. Hoksas savo pranešime teigė, kad Italijos karinės žvalgybos agentai, iššokę parašutais, veikia Albanijoje.

Taip pat ir JAV bei Anglija domisi tuo mažu kraštu. Juk pagal jie gali įvairiai dar vieną pleišta į sovietinę sistemą. Komunistinio režimo išnykimas ne tik pašalintų Rusiją iš Viduržemio jūros, bet ir suduotų nemažą smūgį Kremliaus orumui. ("L.")

KAD TAIP VISIEMS...

108 žydai pabėgėliai iš Sanchajaus atvyko į San Francisco. Nei vienas iš jų neturėjo teisės imigruoti į Ameriką. Todėl jie buvo susodinti į IRO globoje esantį traukinį, atvežti prie rytų kranto ir susodinti į daugeliu mūsų tremtinių pažįstamą "General Ballou" laivą ir turėjo būti išvežti į DP stovyklas Vokietijoje.

Bet Jungtinių Amerikos Valstybių prokuroras staiga išsiuntė sustabdė, nes, gal būtų, kai bus galutinai baigtas naujasis DP imigracijos įstatymas, tai gal jie kartais galės gauti imigracijos vizas.

Ligšiolinio DP imigracijos įstatymo nustatais tie pabėgėliai joki būdu negalėtų gauti vizų. Ir naujajame projekte, kuris abiejų rūmų jau priimtas, tokių nuostatų dar nematyti. Tik abiejų rūmų komisijoje, kur vyksta galutinis dviejų versijų suderinimas, galėtų atsirasti koks nors kablukas, kuris būtų priitaikytas šiam atvejui. Bet tai jau reikės ką nors taip parengti, kaip nebuvo numatyta nei Atstovų Rūmuose, nei Senate.

Kol įstatymas bus galutinai priderintas, tie žmonės perkelti į Ellis Island ir laukia.

ŠIOJE ŠALYJE

GENERAL MOTORS bendrovė sudarė su automobilių darbininkų unija sutartį penkeriems metams. Tai pirmas toks atsitikimas, kad kolektyvinė sutartis būtų sudaryta tokiame ilgam laikui. Ne veltui ta bendrovė laikoma didžiausia įmone Amerikoje, turinti 400,000 tarnautojų bei 18,000 agentų ir 435,000 dalininkų. Pereitais metais ji ir automobilių pardavė daugiau negu kas kitas — 2,764,347. Ji turėjo pernai didžiausią Amerikos istorijoje pelną — 656 milijonus dolerių ir 5,700 milijonų apyvartos (daugiau kaip 11%).

Automobilių darbininkų unija pasirašė su šia bendrove sutartį penkeriems metams tokiomis sąlygomis, kokiomis darbininkai gali būti patenkinti. Patenkinta ir bendrovės vadovybė, nes tos sutarties dėka ji penkeriems metams apsaugota nuo streikų pavojaus. Bendrovės akcijų vertė bemažant pakilo.

SIAM KONGRESUI beliko posėdžiui nepilnos devynios savaitės, iki liepos 31 dienos. Žinoma, kongresas gali tą laiką kiek prailginti, bet vargiai ar kas to norės, nes visi skubės keliauti namo ir pradėti rinkiminę agitaciją...

Didelė dalis tos programos, kuri 1948 metų rinkimuose buvo skelbta, lieka nepajudinta. Taft-Hartley įstatymas buvo žadėtas atšaukti, bet atrodo, kad klausimas bus atidėtas. Dėl palyginti gauti nedarbo pašalpa visai nieko nedaryta. Branan planas žemės ūkiui remti irgi liks projektu, kuriuo turės rūpintis naujasis kongresas. Prievoloms sveikatos draudimas irgi liks atveičiai. Civilinių teisių programa — nepajudėjusi. Mokesčiai nekeičiami. Nuomų kontrolės įstatymas dar kiek pratęsiamas. Tremtinių Imigracijos įstatymas pakeistas ir pratęsiamas bei praplečiamas, bet dar nebaigtas "išliuti". Be abejo, iki birželio galo bus baigtas.

Tokiu būdu vidaus reikalų programoje šis kongresas per dvejis metus labai nedaug ką tnuveikė. Rinkimuose teks žadėti vėl tą patį, kas buvo žadėta prieš dvejis metus...

JUDITH COPLON, buv. Teisingumo Departamento tarnautoja, teisme pripažinta kalta už šnipinėjimą (drauge su sovietų delegacijos Jungtinėse Tautose pareigūnu Gubičevu), tebelaukianti bylos svarstymo apeliaciniame teisme, šiomis dienomis iškrėtė naują staigmeną: susituokė su jos bylą vedusiu advokatu! Teismas visas jos gynybas pradžioj buvo paremtas tuo, kad su Gubičevu susitikinėjusi, nes buvusi jį įsimylėjusi. Teisme kilo didelės abejonės dėl tos meilės, nes tuo pačiu metu ji nakvojo viešbutyje su kitu. Paskui Coplon bylos eigoje atsisakė nuo savo pirmojo advokato ir paėmė kitą. Bylos dėl to nelaimėjo. Jai greisia nuo 8 iki 25 metų kalėjimo. Bet advokatas Sokolovskis, matyt, tiek tiki laimėjimu apeliaciniame teisme, kad net susituokė su gėniamąja. Vestuvių apeigos įvyko Brooklyne, žydų tikybos apeigomis.

KAS ir KUR

• JAV apsigyvenę lietuviai profesorai, kurie Lietuvoje dirbo aukštesiose mokyklose, įsteigę savo draugiją. Draugijos tikslai yra šie: a) išlaikyti lietuvių mokslininkų pajėgumą, b) studijuoti Amerikos lietuvių gyvenimo problemas, c) palaikyti ir aktyvinti Lietuvos išlaisvinimo kovą ir d) ruošti savo profesijose. Draugijos centras yra Chicagoje.

• Kanadoje gyvenantieji lietuviai aktyviai organizuojasi į Pasaulio Lietuvių Bendrumenę. Organizavimą tvarko Laikinis Organizacijų Komitetas, kuriam pirmininkauja P. Juškevičienė ir sekretoriauja J. Adamonis.

• Nuo gegužės 20 iki 24 d. Statler viešutėje, Washingtone, įvyko penktoji Tautinė Pilietybės konferencija. Konferencijai buvo svarstoma imigracijos, tremtinių, natūralizacijos, tremtinių pilietybės ir švietimo problemos. Lietuviams atstovavo SLA pareigūnai: W. F. Laukaitis, P. Dargis ir M. J. Vinikas.

• Kanadoje gegužės 19 d. mirė muzikas Vladas Rimša. Tai buvo jaunas, bet gabus smuikininkas, mokyšis Kauno ir Vienos konservatorijose. Atsimenant, kad Kanadoje gegužės 18 d. mirė muzikas Antanas Dvarionas, tai lietuvių muzikų šeima skaudžiai paliesta.

• Gegužės 10 d. Gautingo džiūvinkų sanatorijoje, Vokietijoje, mirė Vinco Mickevičiaus-Kap-suko brolis Juozas Mickevičius. Juozas Mickevičius taip pat yra nemažai dirbęs komunistų ir socialistų partijoms, bet pamatęs komunizmą 1940-41 metais praktikoje, antrą kartą komunistams veržiantis į Lietuvą, pasitraukė į Vakarų.

• Lietuvoje esantiems dailininkams įsakta mažiausiai po vieną darbą padaryti iš Stalino "didžiųjų darbų" ir "atsidėkoti už gerą gyvenimą".

• Lietuvoje, komunistų spaudos pranešimu, kai kuriose vietose pradėta griauti buvusį kaimų pastatai. Jų vietoj bandoma kurti kolektyvinių ūkių centrai.

• Žurnalo NEMUNAS platintojai skundžiasi čekiečių atbūkimu lietuviškajai spaudai. Gausiame tremtinių susirinkime buvo parduota vos 8 egz.

• BALFO pirm. kan. J. Končius aplankė Hudson, N.Y., įsikūrusius tremtinius. Susidarę įspūdį, kad tremtiniai įsikūrę pakenčiamai ir darbovietėse jie gerai vertinami.

• Iš Vokietijos į JAV jau išvyko kun. Stasys Yla, buvęs vienas iš vadovaujančių Lietuvių Tautinės Delegatūros, vėliau Sielovados kunigų. Dirbdamas šiose įstaigose, redagavo AUKOS leidinius. Bene paskutinis kun. St. Ylos leidinys Vokietijoje yra knygelė LIETUVA BRANGI. Tai knygelė skirta emigruojantiems lietuviams.

• Hamilton, Kanadoje, veikia įsikūręs Meno Mėgėjų Būrelis. Jis vasario 16 d. suvaizdino veikalą "Dr. V. Kudirka", gi gegužės 13 d. "Pirmasis skambutis". Režisavo E. Dauguvietytė.

• Lietuviai teisininkai, gyvenantieji Australijoje, susiorganizavo į Teisininkų Draugiją, kurios valdybą sudaro: V. Požėla, J. Kalvaitis ir B. Plokštis.

• Tremtinys Juozas Kazickas, į JAV atvykęs prieš trejus metus, gavęs stipendiją ir studijavęs Yale universitete, New Haven, išlaikė ekonomikos mokslų daktaro egzaminus. Studijuodamas jis profesorius Albertus Magnus College, New Haven, Conn.

• Dail. Viktoras Petravičius, iš tremties atvykęs prieš 9 mėn. į Chicago, dirba metalo fabrike. Dalį poilsio skiria kūrybai.

• Rašytojas Kazys Bradūnas yra paruošęs jaunųjų rašytojų — J. Kėkšto, Henriko Nagio, A. Niliūno ir savo raštų antologiją, kuri pavadinta ŽEMĖ. Antologijai įvadą parašė Juozas Griniū. Knyga leis LIETUVIŲ DIENOS, Los Angeles, Cal.

• Į JAV atvykęs rašytojas Juris Jankus su šeima ruošiasi apsigyventi Rochester, N.Y.

• Vokietijoje išleistas Antano Maceinos DIDYSIS INKIVIZITORIUS, antroji pataisyta laida. Tai plati studija Dievo ir žmogaus santykiams nušviesti. Išleido kun. P. M. Juro lėšomis VENTOS leidykla, Vokietijoje. Knyga turi 220 psl.

• Balys Rukša, dabar gyvenęs Kanadoje, spausdina eilėraščių rinkinį, pavadintą "Žemės rąkose".

• Žinomi baletų šokėjai — T. Babuškinaitė ir A. Liepinas gegužės 28 d. Bostono High School patalpose turėjo savo pirmąjį koncertą Amerikoje.

• Rašytojas kun. Stasys Būdas ruošiasi vykti į Prancūziją, Italiją ir Vokietiją.

• Pranešama, kad specialiu parengimu Lietuvoj uždrausta statyti kryžius pakelėse ir prie sodų. Kapinėse, esą, dar galima kryžius statyti, bet ir jiems reikiama gauti leidimą. O tokio leidimo prašyti — reikiama būti jau specialiai atžymėtam.

• Inž. P. Rudis, Chikagietis, dalyvavo São Paulo tarptautinėje pramonininkų konferencijoje. Tą proga jis aplankė eilę Pietų Amerikos kraštų ir susipažino su tenyčių lietuvių gyvenimu. Apie lietuvių įsikūrimo galimybes Pietų Amerikos kraštuose jis nekokios nuomonės, nes sutiko daug vargstančių žmonių.

• Muzikas ir kompoz. prof. V. Jakubėnas kelia mintį, kad lietuviai dainininkai gali suorganizuoti Amerikoje operą. Jos centrai geriausia vieta būtų Chicago, kur gyvena didelis skaičius lietuvių.

• Flossenbuergo koncentracijos kankių vietų tvarkytojai lietuvių inžinieriai iš Vokietijos jau emigravę. Architektas A. Tylius gyvena Columbijoje ir turi savo įstaigą. Inž. Grudziński gyvena Australijoje, gi inž. P. Sivilas įsikūręs JAV ir dirba vienoje Michigan valstybės statybos firmoje.

Kai atsikrausčiau į naują būstą ir pakalbėjau su gretimo namo savininku, mano šeimininkas paklausė:

— Ką tu su tuo vagim kalbėjai?

O ant rytojaus tas kaimynas pamatęs, kad kalbu su savo šeimininku, sako:

— Ką tau tas vagis pasakojo? Vėliau išsitikinau, kad jie abu padorūs lietuvių, abu iš tos pat gubernijos, tik vienas prisilaiko prie parapijos, o kitas šalia parapijos, ir nors jų tvoros sueina, bet kiekvienas tik ir laukia progos aplaistyti karštu vandeniu svetimą agrastų krūmą ar kitu būdu nudžiiovinti naujai pasodintus kaimyno pamidurus.

Kaimynas veda derybas su viena našle dėl ženybų, bet ji reikalauja dar prieš vestuves užrašyti jos vardu tuos 15,000,

NEMUNAS IŠEJO

Profesorius Kolupaila galėtų užregistruoti didžiausią Nemuno pavėlavimą. Ligi šiol, jei neklystam, tikrasis Nemunas "išeidavo" ne vėliau, kaip balandžio 22 dieną (1943 m.), o NEMUNO žurnalas, laukiamas nuo ko-

vo mėnesio, tik gegužės pradžioje pirmuosius ledus pralaužė Chicagoje ir tik į mėnesio galą pradėjo pasiekti kitur esančius skaitytojus.

NEMUNAS daugelio laukiamas, kaip vien literatūros — kultūros žurnalas, grynai lietuviškas ir neturįs srovinių uždavinių, šį savo pažadą pirmajame numeryje tesėjo. Bet lūkesčius žymia dalimi apvylė.

Apvylė ta prasme, kad išgirdę būsimų žurnalo kūrėjų vardus, turėjome pamato tikėtis, kad jei leidėjams ir stinga techninių priemonių, stinga pinigų popieriui bei spausdinimui, apmokėti, tai jau minčių, literatūrinės kūrybos vaisių tikras Nemunas plaukia, veržiasi ir stengiasi pralaužti sunkenybių ledus.

Tačiau... Pati NEMUNO Redakcija ir Administracija pirmąjį visą eilę pasaldintų, bet jame žodyje kreipiasi į skaitytojų naują nudėvėtą banalybę, kaip: "kiekvienas lietuvis, kuriam arčiausiai prie širdies mūsų tautiniai reikalai, yra NEMUNO mėmėjas" ir tt. Antrajame Redakcijos ir Leidėjų žodyje (nebereikalingame...) dar kartą pabrėžiama eilė sakinių, kuriems apibūdinti bene geriausiai tiktų priminti kadais Lietuvoj pagarsėjusią "klasišką" daugelio straipsnių įžangą: "Ne paslaptis, kad lietuvių yra žemės ūkio šalis..."

Tikėjome, kad NEMUNAS pirmuoju žodžiu originaliau prabilis į skaitytoją arba — pradės plaukti be įprastinių formalumų, taip tikras veržių minčių Nemunas.

Keistas ir nereikalingas atrodė pasiūlymas skaitytojams teisės būti žurnalo atskaitomybės ir prenumeratorių skaičiaus revizoriais. Jei skaitytojas, įmokėjęs prenumeratą, gaus žurnalą, tai koks jo interesas vykti į Scrantoną revizijos daryti? Argi leidėjai mano, kad būsimieji skaitytojai iš anksto juos įtaria prenumeratos pinigų kam kitam išieškiosiant?

Antra — tai yra pasiūlymas priemonės suardyti žurnalo leidimą. Sakysim, kas nors nenori, kad NEMUNAS eitų. Tam reikalingi 48 doleriai, užprenumeruota dešimčiai scrantoniečių gyventojų NEMUNĄ įpareigoja juos, kad pasivaduos, kasdien iš eilės eitų į 2140 Brick Ave., Scranton, Pa., tur būt, pas L. Dovydeną, ir reika-

lautų parodyti visus administracijos popierius. Jie turi teisę, nes pasakyta, kad kiekvienas skaitytojas, kiekvieną metu galės patikrinti NEMUNO atskaitomybę...

Na, jei taip kasdien po porą valandų jie tuos esamus popierius pavartys, tai su NEMUNU po poros trejų mėnesių tokios "neparastojančios" revizijos bus baigta...

Leidėjai dar skelbia, kad NEMUNĄ remia Lietuvių Kultūros Fondas... Koks fondas? Vienintelis Amerikoje LKF skyrius, kuris vis dar veltui ieško centro, tuo tarpu nieko apie tai nežino. Sako, talkininkauja ir TMD... Kaip ji tai daro, kad pati tyruose šaukiančio balsu ieško sau paramos, kuri padėtų atgyti?

Todėl atrodo, kad realiausia iš tų visų informacijų yra ta, kurioje yra pranešama, kad šio numerio leidėjai yra Liudas Dovydenas ir Henrikas Žemelis. Taip ir užrašykime.

Henriko Žemelio "Spaudos kečiai tremtyje", Vytauto Alseiko "Kultūrinio tremties darbo parastėje" politikos apžvalgos skyrius "Aplink pasaulį" — per daugumą laikraščio jau ne kartą perėjusių temų dar vienas "perkratymas".

Vinco Trumpos "Keletas pastabų apie atgailą" — kandesnės polemikos straipsnis, nukreiptas prieš pasisakymus, reikalaujančius, kad tie veikėjai, kurie vienu ar kitu būdu pasižymėjo bendradarbiaudami su Lietuvos nepriklausomybės priešiniais, nesiveržtų per greit, atgailos neatgaila ir tautos mokytojus...

Daug tiesos V. Trumpa pasako, ypač pabrėždamas, kad tokie teisėjai neobjektyvūs, kad jie savo pasmerkimus ir atgailos reikalavimus nukreipia tik prieš tuos, kurie ne ant jų pačių srovinių altoriaus aukas neša...

Be... Šis Trumpos straipsnis dėl gerai žinomų aplinkybių primena virvės minėjimą pakaruoklo namuose NEMUNO kolektyve matome vardų, žinomų iš įvykių, kurių liūdną dešimtmetį sukaktį kaip tik rengiamės minėti. Matome taip pat ir vardų, kurių neįsivaizduojame, kaip tik labai griežtų tautiškai moralinio "kartantino" reikalavimų autoriai...

Mes stotumėm už atlaidumą, iki tam tikro laipsnio ir nenorėtumėm be atodairos švaistytis "Kaino žymėmis. Norėtume tiesios, norėtume visų gabių tautiečių bendradarbiavimo dabar ir ateityje, tad norėtume ir ši ir tą iš praeties gera valia už-

miršti. Bet kaip tik dėl to norėtume ir patarti, kad nereikia be būtinio reikalo šaukti vilką iš miško.

L. Dovydeno straipsnyje "Su minia ir aukščia minios" daugiau originalesnių minčių, tikrai pasakius, originalesnių "priėjimų" prie klausimo, kuris pats pats yra ne vieną kartą laikraščiuose iš visų pusių vartytas ir pervartytas. Tai yra apmąstymai apie dabartinės išsivijos padėtį bei uždavinius.

Tikrą žurnalą beskaitęs pasijunti tik priešęs prie Br. Railos straipsnio "Mūsų dabartis — jiems fantazija", kur jis duoda daug įdomių informacijų apie neseniai mirusį anglų rašytoją George Orwell ir jo paskutinę knygą "1984". Straipsnis, kuris praturtina skaitytojo žinias, sukelia minčių.

Ta pati galima pasakyti apie Dr. J. Balio vedamą Tautosakos Aidą skyrių.

Perėję į Kultūros kronikos skyrių, vėl randame keturis puslapius "Kas ir kur" tipo žinielę, beveik be išimties jau skaityto dienraščiuose ir savaitraščiuose. Atrodo, kad šie keturi puslapiai žurnale visai nereikalingi. Visai kas kita 30 puslapis, kur randame du dėsimo vertus, tegul ir iš svetimos spaudos pasiskolintus straipsnelius: "Diskusijos apie grožio pterkylę" ir "Amerikos literatūra ir patalavimas masių skoniui". Gera ir Ksaverio Stacaro politinė humoreska apie Dr. Hydrogeno Vandenilio ir Dr. Atomo pasikalbėjimą.

Bet jau visai nereikalingas dalykas — pabaigoje įdėti "Laiskai NEMUNUI", kuriuose skelbiami iš anksto pareikšti komplementai ir linkėjimai. Kiekvienas laikraštis tokių laisčių gauna. Jų skelbimas yra lyg redakcijos savim nepasitikėjimas, ieškojimas liudininkų savo naudai. Yra tokia mada, bet NEMUNUI tos banalios mados nereikėtų sekti.

NEMUNO turinys dar papildytas keleta taip pat per daugumą laikraščių jau perėjusių iliustracijų ir keletu Maironio bei pora kitų, berods jau anksčiau spausdintų eilėraščių.

Spausdinimo technikoje taip pat neišvengta kai kurių elementarių klaidų: perdaug kai kur pasigailėta erdvės (ypač po dailininko P. Augiaus pagamintomis vinjetėmis), kai kurių gi straipsnių tęsinį sunku besurastinėti (22, 29 psl.).

Išvada — pirmasis NEMUNO numeris nepasirodė toks tobul-

RAŠALO AŠAROS

Bronys Raila

Kuomet "kas" praturtina "kaip"

Labai nuliūdau, kai Jonas Kardinelis kanadiškėje NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE per greit užbaigė spausdinti Vyt. Alanto naujo romano ištraukas. Jis man atėmė daug džiaugsmo ir malonumo, kurie mūsų dabarties gyvenimo aplinkybėmis nėra per dažna likimo dovana.

Kada vienas kitas žiupsnelis leidinių vis pasirodo, kalbėti apie dar neišspausdintą knygą atrodytų keistoka. Tačiau ką gi darysi, jei kelios ištraukos laikraščio atkarpoje daugiau sužavėjo, negu kartais knygos pavaldalio pasirodą storiausi rašlivos tomiai...

Kalbu apie Vytauto Alanto naują romaną PRAGARO PASVAISTES, kurio keliolika atkarpų NEPIKLAUSOMA LIETUVA neseniai išspausdino. Tame romane Alantas gabiai ir skoningai vaizduoja tūlus lietuvių žmonių buitį atspalvius vokiečių okupacijos laikais Vilniuje ir vėliau tremties metu Vokietijoje.

Skaičiau tik tas ištraukas ir apie romaną, kaip visumą, nieko dar negalėčiau pasakyti. Tačiau tie keli gabalai, o ypač jų kai kurios vietos mane didžiai sužavėjo ir giliai paveikė. Gyvas, konkretus Vilniaus įprasminimas lietuvių, žiliosios mūsų tautos istorijos ir dabarties sąlytis, Amžinosios Ugnies kulto, Pramonijos ir mūsų senelių tauriosios religijos vertybių jautrus išgyvenimas dabartyje, didelis meno ir minties šedevras — Pilnų gynėjo Margio, jo žmonos ir kareivių didvyriškos legendos interpretavimas dabarties įvykių, "pragaro prosvaisčių" kruvinuose žiburiavimuose.

Jei visas romanas būtų, kaip tos kelios ištraukos, tai laukimas, kokio tikėjome ir norėjome. Bet sutinkame jį kaip draugą, ir linkime, kad jam pasisektų sustiprėti, pasitaisyti, nes jis vis dėlto malonus reiškinys mūsų naujojo kultūrinio gyvenimo fazėje. Ne tik malonus, bet ir reikalingas.

Todėl šios, gal kiek kartokos, pastabos tenebūnie nei leidėjams, nei redaktoriams, nei skaitytojams atgrasymas nuo pradėto užsimojimo. Priešingai, būna tai akstinas vieniems daugiau "pasitempti", jei jau kartą pasiryžo, o kitiems — padėti, kad tai, kas nepasiekė aukštesnio tobulumo iš pirmo žingsnio, galėtų stiprėti antrą-trečią beformą, ignoruodami meno primigties dėsnius. Dar dažniau — tingėdami su jomis bent susipažinti, rimčiau pasimokyti.

Teisybė, ir menininkai ne kartą piktnaudžiauja tuo meno primigtimi. Ypač literatūroje yra pavojinga apsiriboti tuo vienu "kaip", puikiai meniškai kalbėti, bet nieko nepasakyti. Ir didelis rašytojas yra tas, kurio kuryboje "kaip" praturtina dar "kas" — tinkamoje meno formoje didis ir prasmingas turinys. Alanto "pragaro pošvaistėse" aš suradau to prosvaisčių. Ir todėl džiaugiuosi sutikęs autorių, protingesnį ir turingesnį už eilinį pilietį, kas mūsų literatūroje nėra laai dažnas reiškinys...

O Amerikos lietuvių laikraščiuose pasigendu lietuvių rašytojų naujųjų darbų, beieškodamas sielai peno tarp politikos faktelių atrajojimo, beprotišku polemikėlių, pagarbinimų vulgarybės ir to liūdno blefavimo, kuriam nei skaitantieji, nei rašantieji netiki...

Žinoma, tyčia kiek perdedu, bet tik tam tikslui, kad mūsų veikėjai dar daugiau piktų. Nes jų piktis man gražus...

Nors šiandien diedukai dar ožiuojasi, bet turim viltį, kad per kokius trejus metus aš jus didžiuojasi prieš savo kaimyną, kuris, nors ir išmoko pa-

čiau jo su dideliu džiaugsmu ir nekantravimu.

Bet kažin kada jo viso su- lauksime. Kai per laisną autorių paklausiau, kaip dalykai su romanu išleidimu, jis man atsakė:

"Tu sakai, parašiau romaną. Tiesa, ir aš pats jau prieš metus tai sakiau. Bet ar jį jau parašiau? Kai ruošiau ištraukas Kardineliui, reikėjo nemaža kitaip pertvarkyti, kitaip perrašyti, negu buvo tekste. Dabar jaučiu gyvą reikalą vėl visą romaną iš naujo perrašyti, ir, žinoma, jis gali išeiti kiek kitoks, negu dabartiniai rankraštyje yra. Dabar galvoju, kad literatūros veiklas beveik niekada negali būti galutinai parašytas..."

Stai rimta ir sveika rašytojo pažiūra į savo darbą. Kaip žinoma, Levas Tolstojus savo didįjį romaną "Karas ir taika" perdirbo ir perrašė septynius kartus, kol nusprendė jį būsiant tinkamą spausdinti. Bet jis buvo grafas ir, Stalino banditinių "pošvaistėms" dar nesiaučiant Europoje, ramiai galėjo savo dvaruose sėdėti prie rašomojo stalo. O lietuvių rašytojas dabar?...

Ir vis dėlto vienintelis būdas pasiekti meno ir tobulumo viršūnių tiems, kurie savęs neapgaudinėja kvailu įsitikinimu esą genijai. Meno kūryba, bendrausia kalbant, yra "slaptingas" aktas, per kurį žmogus nugali, apvaldo medžiagą ir suranda jai kiek galint tobuliausią formą. Be tam tikros ir be geros meninės išraiškos negali būti ir jokio meno kūrinio. Ir tai reikalauja sunkaus darbo.

Kompozitorius pasakys: nekalbėkit nesąmonų, klausdami, kaip norėjau pasakyti savo muzikoje, o klausykit kaip ji skamba... Dailininkas pasakys: nežiūrėkit, ką nupiešiau, bet kaip nupiešiau... Rašytojas pasakys: patvorojį mano kūrinio vertę glūdi ne tame, apie ką parašiau, bet kaip parašiau...

Kaip "keistai" jums tokie žodžiai skambėtų, — patikėkite, iš esmės jie visi sako didelę ir gilią tiesą. Kiekvienas meno kūrinys privalo visose būtinose sąvokose — meninės formos. Be jos nėra ir nebus meno kūrinio, o tik geriausias atveju filosofija, mokslas, propaganda ar pigiausia agitacija. Šimtai visokių veikėjų, kurie savo srityse visai žmoniškai galėtų reikštis, eikvoja laiką ir gamina "meno" šlykštybes, neva įvilkdami į meno formą, ignoruodami meno primigties dėsnius. Dar dažniau — tingėdami su jomis bent susipažinti, rimčiau pasimokyti.

Teisybė, ir menininkai ne kartą piktnaudžiauja tuo meno primigtimi. Ypač literatūroje yra pavojinga apsiriboti tuo vienu "kaip", puikiai meniškai kalbėti, bet nieko nepasakyti. Ir didelis rašytojas yra tas, kurio kuryboje "kaip" praturtina dar "kas" — tinkamoje meno formoje didis ir prasmingas turinys. Alanto "pragaro pošvaistėse" aš suradau to prosvaisčių. Ir todėl džiaugiuosi sutikęs autorių, protingesnį ir turingesnį už eilinį pilietį, kas mūsų literatūroje nėra laai dažnas reiškinys...

O Amerikos lietuvių laikraščiuose pasigendu lietuvių rašytojų naujųjų darbų, beieškodamas sielai peno tarp politikos faktelių atrajojimo, beprotišku polemikėlių, pagarbinimų vulgarybės ir to liūdno blefavimo, kuriam nei skaitantieji, nei rašantieji netiki...

Žinoma, tyčia kiek perdedu, bet tik tam tikslui, kad mūsų veikėjai dar daugiau piktų. Nes jų piktis man gražus...

MŪSŲ DIEDUKAI

ką jis turi pasidėjęs banke. Bet jis žada namą palikti savo vaikams, o pinigų valdyti nori bendrai su savo būsimąja iki grabo lentos.

— Ką, ar aš koks durnius, neseniai iš Europos? Aš jai per pikniką aiškiai pasakiau, kad iki pėtnyčios apsigalvotų, o jei ne — aš esu numatęs kitą moterą, ba aš jau šešiasdešimt devynių ir laiką gašinti nemanau. O ji man atkirto: — "Ar nemusi manęs, kaip savo pirmą pačią?"

— Musiau savo moterą! O kas matė ją kada su pamušta akim bažnyčioj? Niekas. Kai susibar davome, tai po to ji, būdavo, sėdi namie. Ar aš koks durnius, ką tik iš Europos?

Man liko tik pritarti kaimyno strategijai.

Toliau jis pasakojo, kad turi gerą draugą — gretimo fab-

riko bosą, kurfs kasdien užaina išgerti stiklėlį į tą restoraną, kuriame kaimynas dirba.

— O tas mano draugas bosas nesis vyras. Labai gerai su juo sugyvenam. Kiek mudu turim fonio! Kai aš jam padedu gėrimai ant stalo, jis visada šaukia:

— Alo, Bill! Kaip gyvuoji, Bill? — o kai išgeria keletą, tuoj sušunka: — Ei, Bill! — Aš pribėgu, o jis atsikėlęs nuo stalo spiria man į užpakalį ir aš džiūpinu į viršų. Jis vėl spiria, o aš vėl džiūpinu. Jis juokiasi iš pašėlęs, kai aš džiūpydamas išbėgu į kičieną. Well, tas mano draugas bosas — smart vyras, turime su juo fonio.

Šiaip Bill gyvai dalyvauja visuomeninėje veikloje pasižymėjęs organizatorius, net bažnyčios lankymą nori organizuoti rikuo-tėje, anot jo, "vyras į vyrą, pektys į petį", tik negali dovanoti,

kam Lietuvoj sunku buvo pri-eiti prie valdininkų.

Pats įsiai nepriklausomą Lie-tuvoj nebuvo, bet girdėjo iš vietos moters, kai turėjo operieš-ną ir gulėjo dvejuis metus ligo-ninė. Kokį operiešną darė — jis nežino, daktaras nepasakė, tik žino tiek, kad operiešną tu-rėjo plive, nes kai dabar pasi-žiūri, tai aiškiai matosi randas per visą pilvą.

O tas bedievis mano šeimini-nkas turi tris boisis. Vienas To-nis, riebus boisis, bet daug gė-rė, tai degtinė numušė nuo kojų. Jis labai moka taupyti ir prie-savo namo turi pasisodinęs gra-žų rožių krūmą.

Antras, mylimiausias boisis Džimas, seivyt visai nemoka, bet užtat moka ne tik skaityti, bet ir rašyti, kuo šeimnininkas labai didžiuojasi prieš savo kaimyną-vagį, kuris, nors ir išmoko pa-

sirašyti savo pavardę prieš kele-tą metų, bet šeimnininkas tą laiko nieku. O jo Džimas, kad ir neseivina, bet turi septynius siū-tus ir dabar pirkto automobilų už dvyliką šimtų.

O trečias boisis Vilius, tās ką gimė užpakaliu į priešakį, dabar važinėja troku, turi pačią iš čia gimusių čigonų familijos ir de-vynius vaikus.

Aš turiu tikslą ir tikiuosi šiuodu dieduku kaip nors sugė-rinti. Aiškiniu vienam, kad ir bažnyčių lankančių tarpe yra ge-rų ir blogų žmonių, o kitam, kad ne visi yra razbaininkai, kurie neina į bažnyčią. Kitas gal mėg-s-ta mišias klausyti per televi-zeną...

Nors šiandien diedukai dar ožiuojasi, bet turim viltį, kad per kokius trejus metus aš jus didžiuojasi prieš savo kaimyną-vagį, kuris, nors ir išmoko pa-

DIENOS KLAUSIMAI

Redaktorius VINCAS RASTENIS, 6820 Superior Ave., Cleveland, Ohio. Tel.: EN 1-4486, ar HE 1-2447

BIRŽELIS

ARTEJA birželio vidury. Lietuviams, ypač prieš paskutinį karą Lietuvoje gyvenusiems, tai baisių prisiminimų dienos. Birželio 15 dieną sueina lygiai 10 metų, kaip Lietuvą užplūdo "raudonasis tvanas". Birželio 14-15 dieną sueina devyneri metai nuo pirmojo didžiojo lietuvių tremimo į Sibirą. Birželio 22-24 dieną sueina devyneri metai nuo visos eilės žudynių, kuriomis bolševikai "apvainikavo" savo pirmojo Lietuvos viešpatavimo metus, skubiai bėgdami nuo savo neseniai buvusių santarvinių puolimo.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, Amerikos Lietuvių Taryba ir kitokios vadovybės primena atskiriems tautiečiams ir jų organizacijoms, kad jos neužmirštų tuos įvykius atitinkamai paminėti.

Ach, kas gali juos užmiršti, ypač kam teko juos pergyventi!

Bet koks gi paminėjimas būtų šiuo metu tikrai tinkamas? Ar dar kartą skačiuosime tas nelaimės, kurios ištiko tėvynę, ar dar kartą skačiuosime, ko nustojo Lietuva, kiek jai piktą padarėta, ir dar kartą savo tarpe susirinkę įtikinėjame kitus, kad bolševizmas yra tautų žudytojas, kad su juo reikia kovoti? Ar dar vieni kitiems tvirtinsime, kad privalome kovoti "iki paskutinio kraujo lašo", ir išsikirstę vėl eisime kiekvienas prie kasdienių darbų?

Gana jau mums įtikinėti pačius save ir aiškinti sau per daug jau aiškius dalykus! Paminėdami tai, kas įvyko prieš dešimtį metų ir kas tebevyksta šiandien, turėtumėm ką nors konkrečiai padaryti, kad tuos faktus sužinotų kiti, kurie jų dar nežino ar per daug paviršutiniškai žino.

Kalbame, kad Amerikos visuomenė dar negana paformuota apie mūsų tautos tregediją ir todėl ne visur bei ne visada mus supranta.

Taip yra. Staiga to pakeisti negalime. Bet, atsimindami seną tiesą, kad lašas po lašo ir akmenį pratašo, galime ir mes kiekvienas būti tais lašais.

Teko pastebėti, kad ta nedidelė knygelė, kuri tik neseniai pasirodė Amerikoje — **RAUDONOJI ŽVAIGZDĖ** — dažnai amerikiečiui padaro daug didesnį įspūdį, negu ilgai jos kalbos bei įtikinėjimai.

Jei daugumas, ypač šviesesniųjų, taigi ir įtakingesniųjų amerikiečių gautų progos tik pavartyti tą knygelę, daug kas mūsų reikale pasikeistų...

Gal kas sakys, kad negalime gi mes išleisti kelias dešimtis milijonų tos knygelės ir išdalyti daugumai amerikiečių.

Na, negalime milijonų, tai tikrai galime kelias dešimtis tūkstančių. Jeigu Amerikoje dar yra tiek susipratusių lietuvių, kad jie pajėgę perkelti per vandenyną aštuoniolika tūkstančių kitų lietuvių, tai, sudėjus dabar visus krūvon — susipratusių senuosius ir naujai atvykusius — juk susidaro jau nemažas skaičius. Tegul kiekvienas susipratęs lietuvis įsigys po vieną, po dvi tokias knygeles ir padovanos atitinkamam pažįstamam amerikiečiui, sakydami: "Štai, gerbiamasis, kas įvyko Lietuvoje aną birželio mėnesį."

Bus kelios dešimtys tūkstančių žmonių daugiau žinančių apie tai, dėl ko mes birželio mėnesį susirinkę liudime ir graudžias kalbas kalbame, kada kiti džiūgauna vasaros malonumuose...

Padarykim bent tai — juk taip nesunku! Tai bus daug apčiuopiamiau ir naudingiau, negu savo tarpe dejavimų kartojimas.

Yra ir kita neseniai išleista knyga — **GENOCIDE, LITHUANIANS THREEFOLD TRAGEDY** — tinkama daugiau išlavintam skaitytojui ir giliau norinčiam pasidomėti tuo klausimu. Ir ji neturi gulėti sandėliuose ar mūsų pačių knygynėliuose, bet turi patekti į rankas kitų, į kurių sąžinę, į kurių širdis šaukiamės užuojautos ir pagalbos Lietuvos reikalui. Kam svaidytis aukštais žodžiais ir prisaikomis? Padarykim verčiau tai, ką tikrai galim padaryti. Perkelkim tas informacijas ten, kur jų reikia — tai bus daugiau, negu bet kokie "prisiegavojimai"!

Kada dešimtis metų praėjo nuo tautos nelaimės pradžios, tai gal būtų tinkamas laikas ir plačiau žvilgtelėti, kur gi mes stovime kovoje dėl Lietuvos laisvės? Ar viskas tvarkoje?

Deja. Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas vis dar nepajėgia išsiaiškinti, ar jis yra ar nėra... seimas ir ar jo Vykdomoji Taryba yra ar nėra... vyriausybė.

Ar ne laikas būtų aiškiai pasisakyti — meskim vėl į tuos klausimus! Mums nesvarbu, ar jūs seimas ar vyriausybė — mums svarbu, kad jūs būtumėte kovojančios tautos simbolis! Nesvarbu, kaip ir kieno esate įga-

IRO VEIKLOS PLANAS

Vokietijoje veikiančios IRO vadovybės asmenys laikas nuo laiko sukviečia laikraštininkus ir painformuoja apie tolimesnę IRO veiklą.

Paskutiniame tokiam pasikalbėjime su laikraštininkais buvo pranešta, kad JAV, Izraeliui, Australijai ir kitiems kraštams pasiryžus tremtiniais suteikti naujas emigracines galimybes, IRO emigracinę ir repatriacinę veiklą tęs iki 1951 metų kovo 31 dienos. Kaip atsimename, anksčiau buvo galvota emigracinę veiklą užbaigti iki 1950 metų birželio 30 d. Asmenims, kurie neturi perspektyvų emigruoti, IRO globa bus nutraukta nuo 1950 metų birželio 30 d. Bet jei vienam ar kitam iš tokių atsisiras ir vėliau emigracinės galimybes, IRO ir jiems padės.

Esant tokiam tolimesniam tremtinių globos planui, jau dabar tremtinių stovyklos pradėta grupuoti į dvi grupes. Vienoje grupėje surenkami tie, kurie turi emigracines perspektyvas, o kiton visi tie, kurie tokių perspektyvų neturi. Paskutiniąją grupę nuo birželio 30 d. bus perduota HICOG (amerikiečių aukštajai komisijai). Toks patvarkymas perduoti HICOG yra tik amerikiečių zonoje. Anglų zonoje tas klausimas kitaip tvarkomas.

Tremtiniai, perduoti HICOG globai, joje bus iki to laiko, kol jie nebus galutinai įjungti į vokiečių ūkį.

Ta pačia proga buvo painformuota, kad mažėjant tremtinių skaičiui, liepos mėn. bus IRO tarnautojų skaičius sumažintas 25%, gi spalį mėn. dar sumažintas 25%. IRO veikla Vokietijoje bus baigta 1951 metų balandžio 1 d.

lioti, nesvarbu kaip dalinatės "prerogatyvomis" ir pareigomis su teisiškai nepriklausomos Lietuvos simboliu — diplomatiniais atstovais, o svarbu tik vienas dalykas: kad be varžybų dėl garbės ar būsimos nuopelnų sąskaitos atliktumėt viską, kas reikia atlikti negalinčios laisvai prabilti tautos vardu.

Kol visuomenė girdės apie "nesklandumus" ar "neaiškumus" tarp Vliko ir pasiuntinių, kol girdės apie didelius Vliko vargus ne pareigoms atlikti, o joms pasiskirstyti, kol girdės apie Tarybos "politikavimus", katrą putę savo savorių paremti, katrą apaleisti, kad kas nors iškiltų ar neiškiltų, tol turėsime pripažinti, kad dar esam visai nereikalingoj klampynėj.

Paminėsim birželio įvykius. Skaudžiai, bet be nusiiminio, su tikėjimu. Tačiau norime, kad tie, kuriems likimas lėmė atlikti tikros ar nors simboliskais vadovybės uždavinius, sustiprintų savo pavyzdžiu.

Jurgis Baltrušaitis

VAKARO GIESMĖ

Jau pakalnėn saulė nusirito...
Rimsta, kas kovojo, verkė, gynė —
Sveikas, slenksti poilsio pelnyto,
Sveikos, sveikos, liepsnos vakarinės!

Tylios erdvės niaukias, gėsta, smilksta...
I lizdus vėlyvos kregždės skrenda —
Ir širdis jau ryto pasilgsta,
Kibirkštis stebuklo pasigenda...

Kaip altorių smilkalu atprauktą
Kloja žemė savo tamsų plotą —
Daug ko, alkstant dieną, nesulaukta,
Daug ko, vargstant, prarasta, nustota...

Ten, kur slinko gelsvos, rausvos būrės,
Lieka aukso vien siaurutė juosta —
Atsivers nakties žvaigždėtos durys,
Greit, laivel, rasi tylų uostą...

MIRĖ TEISININKAS
J. STASKEVIČIUS

Gegužės 18 d. Yonkers, N.Y., mirė keli mėnesius sunkiai sirgęs vos prieš metus iš tremties atvykęs teisininkas Jonas Staskevičius.

Vėlionis Staskevičius gimė 1879 m. sausio 28 d. Jordaičių km., Skaisgirio vls., Šiaulių aps., o teisės mokslus baigė Petrapilio universitete 1907 metais. Iki 1914 metų mobilizacijos dirbo Mintaujos Apygardos Teisme, iš rusų kariuomenės buvo paleistas 1917 m. ir iki pat grįžimo į Lietuvą dirbo Lietuvių Pabėgėlių Komitete Rusijoje. Grįžęs 1921 m. buvo paskirtas Krėtinijos Apylinkės Teismo Tarytoju, o vėliau Kauno Apygardos Teismo teisėju. Tas pareigas ėjo iki 1933 m., kada buvo paskirtas Vyriausiojo Tribunolo Baudžiamojo Skyriaus pirmininkaujantiu teisėju. Okupavę Lietuvą bolševikai iš tų pareigų jį buvo atleidę.

Vėlionis už nuopelnus tautai ir valstybei buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo ordinu.

Staskevičių šeima nuo okupantų ypatingai skaudžiai nukentėjo. Tą patį vėlionis labai sunkiai pergyveno su neabejotinomis pasekmėmis savo sveikatai. Vos Lietuvą okupavę bolševikai 1940 m. liepos 11-12 naktį areštavo ir išvežė dukters Irenos vyrą Domą Stankūną, kuris 1947 metų gale mirė bolševikų kalėjime. Prasidėjus rusų-vokiečių karui, 1941 metais žuvo sūnus Marijonas, o prieš tai visa eilė šeimos draugų ir pažįstamųjų buvo bolševikų areštuoti ir ištremti į Sibirą.

Vėlionis paliko žmoną Juzefą, sūnus Vladą, Vytautą ir dukteris Janiną ir Ireną Stankūnienę bei anūką Joną Stankūną.

• Australija buvo numatiusi šiais metais išleisti apie 100,000 tremtinių, tačiau dabar skelbia, kad kvotą sumažins iki 50,000. Tai padaryta dėl dviejų priežasčių: australai nenori, kad DP įvažiuotų daugiau, negu įvažiuoja anglų, ir priėję išvadą, kad įvažiuavę DP nenori asimiliuotis.

Anosios dienos

J. Švaistas

Vakarinis Zemačių krašto kampas ilgiausiai pasiliko karo siaubo nepaliestas, kai 1944 metų vasarą raudonoji pabaisa nusiaubė visą Aukštųjų žemę ir Lietuvos vidurį. Tūkstančiai lietuvių, staiga užkluptų, galvotrukčiais palikusių savo namus, sodybas, visą turtą, gelbėjosi šiame, rodos, ramesniame ir toliau nuo karo audrų savo šalies kampelyje.

Vis lukinėjo ir stiprino savo viltis, kad gal dar ateis koks išganymas. Gal tos viltys nebuvo tokios gyvos ir svaiginančios, kaip joninių laužai ar vėlykinė ugnis, tačiau ir plavenančios žvakės užtenka, kad kiltų didžiulis gaisras. Ir štai, kaip šiluvoje luosi ar paralyžiaus parblokti, laukė stebuklo. Beveik buvo pradėję tikėti, kad ne viskas baigta, kad susikaups jėga iš Vakary ir pastos kelią toms mūsų laikų mongolų ordoms. Tikėjo ir laukė iki paskutinės akimirkos, ligi vienintelės savo žemės pėdos...

Bėgo žmonės miniomis, skubėjo kaip nuo maro. O kiek dar nesuskubo pabėgti... Taip laikiai, taip staiga viskas įvyko, kad net pabėgusieji ilgą laiką jautėsi kaip apduję. Chaosas ir pakrikimas viską buvo sumaišęs. Čia iš vakaro, rodos, tyliu, ramu visur atrodė.

Slinko pabėgėliai nuolat atsigręždami, nuolat su skausmu minėdami paliktus namus, artimuosius. Jie vis laikėsi savo tėvynės skverno, traukdami pasieniu, ir vis dėsle įžengti į svetimos Vokietijos žemę, kaip gyvieji priartėti prie savo duobės kapinėse. Taip besitraukdami, dulkėti, nusikurę, išvarę ir pasiekdavo šitą kampelį.

Bet ir čia nebuvo ramybės. Iš kalėjimų pabėgusių kriminalistų, rusų karo belaisvių, vokiečių dezertyrų buvo pilna miškuose.

Pamiškės ūkininkas, Kaščių Jokūbas Ronkus irgi turėjo nuolat maistu atiduoti duoklę girios priglautiesiems. Ir pabėgėlių nemažai praėjo pro jo kiemą. Vieni užsukdavo šalto vandens atsigerti, kiti prašė paramos arba klausinėjo apie kaimynus, pas kuriuos galėtų rasti laikinę prieglaudą. Nieko jis nepavarė nei šurkščiu žodžiu neatstūmė. Daugelis ir šiandien tik geruoju atsimena Jokūbą Ronkų.

Išpūdingas žemaitis. Stambus, tvirtas, nors jau per šešiasdešimt metų. Nuolat pyptė dantyse ir vis pabrūkomi į viršų didoki gelsvi ūsai. Dirbti pajėgus dar buvo, niekada nebuvo paleidęs iš rankų nei plūgo nei dalgio. Tiek lauke, tiek namuose lygiai su visais ėjo. Gausią šeimą užaugino. Vienus paleido į žentus, kitas marčiomis atidavė. Sau kaip paguodą ir paramą pasiliko paskutiniuosius — Juozą ir Petrą.

Ronkaus sodyba labai pavaldži buvo. Iš tolo viliojo pakeleivį savo jaukumu ir plačiomis išgalėmis. Trobesiai patogūs, beveik nauji, nes po Kaščių kaimo išskirstymo teko keltis naujon vieton. Dėl to persikėlimo lauko sumažėjo, bet užtat gavo ten, kur labai norėjo. Nusikėlė pamiškėn ant kalniuko, netolį kryžkelės.

Grazus platus vieškelis nuo Tauragės į Šilalę, o kryžkelė: vakarų pusėn Naumiesčio, į rytus Skaudvilę. Ties namu aukštas tvirtas ažuolo meistriškai išpianstytas kryžius. Kieme nebe svirtis prie šulinio, bet sukamas velenas su cinkuotu kiburu ant grandinės. Ir rentinis betono žiedų. Suliny visada uždengtas, švarus. Visur švara, tvarka. Visur naujoviško pažangesnio gyvenimo reiškiniai. Net ir šuo nebe tas, kuris pirmiau būdavo — apsmukęs kaltūmuotas kudlius, bet vilkas. Protėingas, žvilgas ir piktas vilkas, kaip ir jo protėviai.

Buvo sekmadienis. Pirmosios spalio mėnesio savaitės. Diena saulėta, vaiski, tarytum pavasarinė, bet sėloj gedulų gedulas. Ronkaus kieme šnekučiavosi keletas žmonių — savieji, keli kaimynai ir pabėgėliai.

Kalba netryško paversmio skalsumu nei skardumu, kaip pirmiau. Ji buvo trumpa, sausa, daugiau informacinė. Nei pašto

nei laikraščio jau nebebuvo, o įvykiai gulo visu smarkumu... Ir vis tokie skubūs, lemiama.

Gal už trejeto kilometrų, pakelės griovyje stabaravo sugniuždintas ir apverstas municiją vežęs vokiečių sunkvežimis. Sprogsusi mina, partizanų pakasta, ne tik sudraskė sunkvežimį, bet ir kelią smarkokai išrasė. Užvaryti artimieji ūkininkai dabar skubiai lopė tą vietą. Laikina apvažiavimas buvo padarytas per rugių lauką. Placiu lanku buvo sumaišyti žemėnys su žeme.

Vieškeliu judėjo tik kariniai vežimai. Nė vienas vietinių gyventojų nebeapsirodavo važiuotas. Nusukdavo nuo vieškelių ir apdairesni pabėgėliai.

Vienas porinis vežimas vis dėlto pasirodė ir vieškelyje. Visi esantieji kieme pažūrėjo ir tuoju nusprendė, kad čia pabėgėlis, bet tikrai ne kaimietis. Vežimas sunkiai braškėjo ir žingsniu artėjo. Aišku buvo, kad pasuks pas Ronkų. Arkliai ir pakinktai pavydo verti. Užpakalyje tabalavo tempiama karvė. Aukštai ant krūvio, apdengto brezentu, sėdėjo moteris ir pora vaikų. Vežimas sustojo ties posūkiu iš vieškelių. Nuo kariukų priešakio nusikėbėravo pagyvenęs vyriškis. Moteris atsisagstė apsiausta, nutraukė skarelę nuo galvos ir pradėjo dulkintis. Vaikučiai atrodė mieguisti, užtrankyti.

— Pas jus čia tarytum tylu ir ramu, o ten — stačiai pragaras, — prašneko atvykėlis ir mostelėjo atgal.

— Gerai sakai, kad tik tarytum. Artėja ir čion tas pats pragaras, — atsiliepė vienas susirinkusiųjų.

Šiaurėj ir rytuose padangė buvo aptemusi, baugi, lyg tirštų dūmų apgulta. Aiškiai griaudė patrankos ir blykčiojo ugnys. Vietomis už miškų tankumynės iškildavo liepsnos masės ir, rodos, siekdavo padegti patį dangų. Ten pleškėjo sodybos ar miestų namai.

— O iš kur gi patys traukiate? — pasiteiravo Ronkus.

— Nuo Jurako.

— Na kas ten? Kaip girdėti? — beveik keli vienu sykiu paklausė.

— Nieko geresnio. Vis blogėja.

— Vadinas, eina? Ir niekas nesulauko?

— Na kas gi sulaukys tokį tvaną? Kai pratrūko, taip ir veržiasi. Vokiečiai, matyt, jau bus išsisėmę. Dabar Lietuvoje jie daugiau susirūpinę užnugariu, negu frontu. Skubiausiai viską grobia ir gabenasi sau.

— Gal girdėjot ką nors apie mūsų karius? Kaip gi jiems sekasi? — paklausė vienas jaunuolis.

— Yra keli batalionai. Tik jie, galima sakyti, dabar ir telaiko. Kaujasi atkakliai, nes nelaisvėn patekti — ta pati, jeigu ne baiesnė dar, mirtis. Bet kas iš to? Vien tik beprasmiška savizudybė, kol susitelks ir pasirengs bolševikai.

Jaunuolis protestavo:

— Kodėl tamsta sakai, kad mūsų karys gynamasis neturi prasmės? O gal ir labai daug reikšia, kol iš šitos pusės bus tinkamai pasipriešinta.

— Duok, Dieve, bet aš nebetikiu... Jaunuolis palaikė ir Ronkaus kaimynas Kilkius:

— Kodėl? Pažiūrėkim, kokia galybė miško priversta į Jūros upę. Rastas prie rasto taip tankiai, kad net žvirblis neberastų plyšelio pasimaudyti. Ir vis veža. dar šimtai apylinkės ūkininkų kerta ir veža. O kokie apkasai kasami visu Jūros papuiu. Argi tai būtų niekai?

— Teisybę sako Kilkius, — vėl spyrėsi jaunuolis: — Juk Latvijoje dar galinga vokiečių armija, laikosi apie Liepājā.

— Ten kitas reikalas. Aš manau, kad ten nebaigta su iškraustymu. Kai susitvarkys, bematant atleis, pamatysit. Aš pats irgi norėčiau tikėti, ne tik tikėti, bet iš visos širdies trokščiau, kad nors šitas Lietuvos kampelis pasiliktų bolševikų nesutryp-

(Perkelta į 5-tą puslapį)

Ko turime siekti?

Šiandien, žiūrint į Aušros sąjungos istorinę perspektyvą, mums daug kas dabar gali kilti atrodyti. Pvz., perdidelis Lietuvos praeities garbinimas ir jos vaizdavimas per daug šviesiomis spalvomis dabar mokslo atžvilgiu atrodo nevisai suderinamas su tikrove.

Aušrininkų veikla tebuvo tik pati mūsų tautinio atgimimo pradžia, jos pirmieji žiedai, bet ir tie dar visai menki, mažučiai. Aušros bendradarbių būrelis buvo visai mažas, jų pagalbinių skaičius taip pat nedidelis, žymus lėšų trūkumas kiekvienam žingsny trūkė darba, pagrindiniai redakcijos darbininkai turėjo nuolat kaitalioti savo tiesioginiam darbui.

Jausdamiesi esą neperdaug stiprus ir pajėgus, bet norėdami sužadinti visą lietuvių visuomenę, aušrininkai iš pradžių pasirinko ramų vidurio kelią: jie atsiskyrė nuo visokios politikos, išskyrė iš savo veiklos srovinius bei tikybinius klausimus ir todėl vien žodinės propagandos būdu stengėsi kvėpti lietuviams tautinę sąmonę ir gaivinti jų tautinę kultūrą. Jų vyriausias tikslas tebuvo tik tautiškai atgijusi Lietuva, o artimiausias troškimas — lietuvių spaudos atgavimas ir laisvas lietuvių kalbos vartojimas mokyklose, teismuose bei bažnyčioje.

Ir vis dėlto Aušros darbas, kad ir vargingai pradėtas, vėliau nenuėjo niekais. Visų pirma jos sukeltas sąjūdis inėsi daugiau gyvyumo, paskatino susimastyti, apsispręsti ir pradėti galvoti apie savo teises bei jų gynimą. Ne mažas lietuvių inteligentų skaičius (pvz. Vincas Kydirka, Jonas Jablonskis ir kt.), kurie bu-

vo jau bežūstą lietuvių, pasiskaitę Aušrą, susiprato esą lietuviai ir grįžo savo tėvynei.

Aušrininkų pasirinktas deduktivinis, pasyvus vien pasaulinio ir kultūrinio darbo kelias, kuris jau gerokai buvo į romantizmą pasukęs, ne tik išjudino galvojančią mūsų visuomenės dalį, bet ir ją daugiau išryškino, sukratė. Pvz., nemaža dvasininkų dalis, kad ir būdami geri patriotai, jau iš pat pradžių ėmė žvilnuoti į aušrininkų veiklą: jiems visų pirma nepatiko tikybinių straipsnių nebuvimas Aušroje ir šiaip kai kurie atskirų aušrininkų posakiai. Vėliau, kai J. Šliupas perėmė Aušros redakciją, kunigija visai nustojo aušrininkų posakiai. Vėliau, kai J. Šliupas perėmė Aušros redakciją, kunigija visai nustojo aušrininkų posakiai. Vėliau, kai J. Šliupas perėmė Aušros redakciją, kunigija visai nustojo aušrininkų posakiai.

Todėl, 1886 m. liepos mėn. nustojo Aušrai eiti, daugiausia dėl lėšų trūkumo ir iš dalies dėl gery bei ryžtingų darbininkų stokos, vėliau turėjo pasirodyti net du visai skirtingi laikraščiai: katalikų dvasininkų šviešios ir pozityvistų pasaulininkų Varpas. Vienas ir kitas iš jų dviejų, kad ir būdami sroviniai, pasiliko tautiniai laikraščiai.

Šiandien mes esame vėl netekę savo nepriklausomybės; bet dabartinė padėtis yra žymiai kitokia, negu kad Aušros metu buvo. Tada aušrininkai dar nedrįso galvoti apie nepriklausomybę, — jie tik pradėjo rūpintis visos lietuvių tautos atbudi-

nimui dar nebuvo nei sudarę. Mes dabar, priešingai, ne tik esame tautinę sąmonę įgiję, bet ir nepriklausomybės gyvenimą gyvenę kone ketvirtą amžių. Tuo laiku mes esame daug ką laimėję, daug pažangos padarę beveik visose gyvenimo srityse: turėjome jau nemažą įvairių mokymų, geroką skaičių inteligentijos ir kt. Bet dabar, griežtai pakitę gyvenimo sąlygomis, aiškiai matome, kad daug ko nepriklausomybės metu buvo ir nepadaryta, kas, atrodo, buvo galima padaryti.

Visų pirma permaža buvo rūpinamasi tautine dvasine kultūra, kuria, kaip jau anksčiau minėta, taip yra siejosi kai kurie aušrininkai. Mes nesistengėme išsugdyti žmonių, kurie daugiau turėtų pareigos jausmo vieni kitiems ir nebūtų tokie užkietę savanaudžiai individualistai, kaip kad dabar dažnai galime pastebėti, atsidūrę svetimuose kraštuose. Bet, svarbiausia, nepriklausomai gyvendami, neturėjome sukūrę jokio bendro tolimesnio idealo, kuris mus visus ne tik jungtų į vieną solidarią tautinę bendruomenę, bet ir dvasiškai palaikytų, net tos nepriklausomybės netekus. Mes kūrėme tuomet nemažą tokių materialinių gėrybių, kurios tik mažam vėliui pūstelėjus, tuojau sunyko arba pasirodė be jokios vertės pačiu sprendžiamu, kritišku laiku; o į tokias dvasines kultūros vertybes, kurių jokios laiko atmainos negali taip greit sunaikinti ir kurios yra geriausias laidas mažoms tautos išsilaikyti, esame permažai kreipę dėmesio. Atrodo, kad mes, kaip Vaizgantas teisingai yra pasakęs, savo nepriklausomybę buvome per lengvai įsigiję, ir todėl ne visi-

dos mokėjome ją kaip reikiant išnaudoti.

Bet kas buvo, tai buvo — to jau nebesugrąžinsi. Dabar mums yra daug svarbiau, ko mes turime siekti.

Visų pirma, vėl turime susirūpinti savo bendrine kalba, kuri yra vienintelė ir geriausia mūsų tarpusavio susijimo bei dvasios pasireiškimo priemonė ir tvirtiausia jungtis, mus visus draugėn rišanti net ir šiomis sunkiausiomis tremties valandomis.

Toliau turime nuolat prisiminti tas gražiausias mūsų praeities tradicijas, kurios parodo ne tik mūsų etinį kelią ir nužymi svarbesnias ateities gaires, bet tuo pat metu padeda neiškrypti į šuntakius ir tuo būdu išvengti daugelio nereikalingų klaidų.

Tačiau svarbiausias mūsų rūpestis turi būti skaidri tautinė sąmonė, tas šviesias kelrodis, kuris mus visus, net įvairiausių pažiūrų ir politinių įsitikinimų žmones, tik vienas sėkmingai gali vesti į didįjį tautos tikslą ir tuo pat metu į visos žmonijos idealą, t. y., pasilikdami savo tautos narius ir puoselėdami savo tautinę kultūrą, mes tuo pat metu ugdomė ir pilnintų žmogaus asmenybę — tą žymiausią fizinę ir dvasinę vertybių pagrindą, o žengdami žmoniškumo keliu, mes įsijungtume į didžiulę viso pasaulio šeimą ir tampa mes jos nariais. Taigi mūsų tikslas kelti ir žmoniškai tegali būti tik per savo tautą, per tautinę kultūrą. Tik tuo keliu eidami, mes galime pasilikti, anot Vyndūno, sau žmonėmis ir pasireikšti vertingiausiais savo kultūros žiedais; visi kiti takai veda tik į bespalvę niveliaciją, kūrybinę agoniją, susmukimą ir pagaliau į dvasinę pražūtį. Pr. Skardžius

(Ir šiaudien aktuali ištrauka iš straipsnio apie „AUSRĄ 1947 m. SVIESOS žurnale“)

Trečiasis laikraštis Kanadoje

Paskutiniai metai Kanados lietuvių spaudos gyvenime turtingi. Pradžioje... galima sakyti, beveik nieko nebuvo. Išaugo NEPIKLAUSOMA LIETUVA. Pasakui ir TEVIŠKES ŽIBURIAI. Štai dabar jau turime trečią naująjį — LAISVOJĄ LIETUVĄ, Nr. 1 (101), Toronto, 1950 m. gegužės 18 d. Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, ligi šiol leidęs tokiu pačiu vardu Europoje rotatorium spausdinamą biuletinį.

Kas drįstų tvirtinti, jog tai paskutinis laikraštis Kanadoje? Juk... kas pradeda lyti, tai ir dažniau palyja...

Gal kai kam rūpės ir pasibartiti: kam tas naujas jėgų skaldymas, kodėl nėra tos vienybės!

Bet... žmonės nesutelpa vienoj bažnyčioj, nesutelpa vienoj draugijoj, nesutelpa ir viename laikrašty. Gali sakyti pamokslą apie vienybę, kiek tik nori, o palinkimo į diferenciaciją be teroro nesulaikysi...

Kitas vėl apgalestaus, kad daromas išlaidos be prasmės, nes tik padidins lietuviškų laikraščių kapinyną... Bet, kaip įsimylėjusį neįtikins, kad nevisų, taip užsimojusiam leisti laikraštį nepatarsi, kad to nedarytų...

O pagaliau, jeigu visas pasaulis būtų surinktas tik iš atsargių skeptikų, tai jokios pažangos nebūtų ir gyventi būtų be galo nuobodu. Gaila, kad daugelis entuziastų „sprandus nusisuka“, bet jei nebūtų to „neprotingo“ entuziazmo, tai nebūtų pasaulio ir didvyrių...

Su tokiais mintimis ėmiau į rankas naująjį kanadišką naująjį. Turiu prisipažinti, kad pirmojo numerio turinys nenuiteikė manęs nei labiau už, nei labiau prieš, negu jaučiausi jį kaip tik į rankas paėmęs.

Technškai laikraštis atrodo gerai, skoningai. Straipsniuose tačiau daugokai vyrauja įpročiai vartoti išpūstų posakių, per mažą realios, gyvenimiškos kalbos...

Štai pirmieji sakiniai iš pirmojo straipsnio „Darba pradėtas“:

„Gyvenimo audrų mes esame atbloškę į tokį kontinentą, kuriame vyrauja utilitarizmas arba savanaudiškumo laikotarpis. Gyvenant tokiam laikotarpiu, žmogaus dvasinis pakilimas kasdien silpnėja. Priežastis to dvasinio silpnėjimo yra materializmas. Šiam psichozui susidaryti padėjo tik materialistinė civilizacijos koncepcija, kuri ir mus veda į galutinį susmukimą.“

Tokia svetimų žodžių kruša iš karto pritrūkta ne tik savo gausybe, bet net ir ne visai tiksliu jų vartojimu (utilitariz-

mas nėra savanaudiškumas, o dvasinį silpnėjimą irgi kažin ar tinka vadinti psichozu...). O pagrindinio tvirtinimo teisingumą irgi tenka kiek paabejoti, nes šiam kontinentui priekšti daugiau savanaudiškumo, negu kitiems, kažin ar jau tikrai teisinga...

„Kaip iš pradžios, taip ir visados“ — per daugumą straipsnių kalbos iškilmingumui daug kur aukojamas nuoseklumas ir nuosaikumas, apibūdinant tai, kas yra ar ko siekiama.

Čia randame tvirtinimą, kad šis laikraštis yra ne naujagimis, o „užgūdintas mūsų tautos tragedijoje ilgų metų kovos tęsinys“, kad dar nei vienas iš ligi šiol ėjusių laikraščių nėra paaukojęs ant Tėvynės aukuro tiek bendradarbių, kaip LAISVOJĄ LIETUVĄ, kad „Atgimimo Sąjūdžio organizacija šiaudien apima viso pasaulio lietuvių“ ir tt.

Straipsnyje „Kas yra LAS“ Steponas Jakubickas paberia labai daug tokių skambių posakių, kaip „LAS neša lietuvių tautai dvasinį, tautinį, kultūrinį, socialinį, ekonominį ir visokeriopą atgimimą“, bet tuos himnus pasakaites, kas nežinojo, kas tai yra LAS, taip ir liks nesužinojęs...

„Nepasiduoti pavojingam apsnūdumui, kuris jau pradeda reikštis mūsų tarpe“ — štai šūkis, kuris, atrodo, nuosirdžiai skamba iš LAISVOSIOS LIETUVOS skilčių.

Bet, jeigu LAS savo šaknis veda nuo Maironio, Basanavičiaus, Kudirkos, Smetonos bei Voldemaro, — šie vardai sumini, kaip lygiai brangūs, — tai reikėtų pastebėti, kad nei vienas iš jų, būdindami savo tautą, iš ano meto įmygio (ne šiaip sau apsnūdimo) nesitenkino tik išpūstais sakiniiais. Ryžtantys testai tokį darbą, kad ir naujose aplinkybėse, labai pravartu būtų dar, jei galima, įsigilinant paskaityti bent keletą kartų tuos vyryų paliktus raštus. Bus nesunku pastebėti, kaip jie gyvenimiškai kalbėjo, kaip realistiškai jie lieto ano meto faktus. Ir jų kartais pavartoti iškilmingai, puošnesni šūkliai visada buvo pilni realaus turinio. Bet labai dažnai jie visai nesivaikė skambiojo žodžių, kuris vienas būna ne tik nepriklausomai tautos, bet greičiausiai būtų tik paskatines nusisukti nuo tokių žadintojų ir dar giliau įmigtų...

Šiuo nepalankaus išpūdžio atviru pasakymu visai nenorėčiau pasmerkti naujojo laikraščio, nes geros intencijos, kuriomis jis leidžiamas, nekelia abejonių. Kanadoje diferenciacija jau prasidėjo anksčiau. Aplink vie-

nos nėra savanaudiškumas, o dvasinį silpnėjimą irgi kažin ar tinka vadinti psichozu...). O pagrindinio tvirtinimo teisingumą irgi tenka kiek paabejoti, nes šiam kontinentui priekšti daugiau savanaudiškumo, negu kitiems, kažin ar jau tikrai teisinga...

Savaime suprantama, kad yra ir Kanadoje lietuvių, kurie nesijaučia nei toje „kairėje“, nei toje „dešinėje“. Nors ir „kairė“ ir „dešinė“ labai daug kalba, neabejojant, kad visai nuosirdžiai — apie tautinį reikalą pirmenybę, vis dėlto yra lietuvių, kuriems ir vienos ir kitos pusės tautiškumas atrodo nuspalvintas tam tikrų konkrečių, dar iš Lietuvos atmenamų politinių grupių spalva.

Šie norėtų veikti be tų „spalvų“ bei „atspalvių“. Žinoma, jiems galima priekšti, kad ir jie turi savo „spalvą“! Taip ir sakoma: kurie ne visai priptama prie ligišliuiose laikraščiuose mažiau ar daugiau vyraujančių „spalvų“, tie vadinami tautininkais, smetonininkais, voldemarininkais, nacionalistais ir tt. Be „spalvos“ niekas nepaliekam.

Aš manau, kad taip ir yra. Nors kai kas ir sako, kad yra tik du keliai — į Maskvą ar į Romą, bet iš tikrųjų jų yra grynai lietuviškas kelias, ne būtinai su Maskva ar Roma, ne būtinai paskui popiežių ar Markso... Tuo keliu einantieji irgi turi savo spalvą bei atspalvius. Tas lietuviškas kelias nėra koks siaurasis takelis, kad būtų galima eiti tik kaip žąsis, vienas paskui kitą. Vieni eina daugiau vienu keliu kraštu, kiti kitu, vieni daugiau į vidurį pasuka, kiti mažiau... Gal šiaudien ir nereikėtų ginčytis dėl kiekvienos pėdos, kurioj vietelėj kelias geresnis. Jei tokiu keliu einantiems duoda tautininkų ar kokį kitą vardą — ko gi bijoti Ar tai ne tiesa?

Štai Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, nors tai dar ir ne tiesa, kad jis vienas tenša lietuvių tautai visokeriopą atgimimą ir ne tievyry paliktus raštus. Bus nesunku pastebėti, kaip jie gyvenimiškai kalbėjo, kaip realistiškai jie lieto ano meto faktus. Ir jų kartais pavartoti iškilmingai, puošnesni šūkliai visada buvo pilni realaus turinio. Bet labai dažnai jie visai nesivaikė skambiojo žodžių, kuris vienas būna ne tik nepriklausomai tautos, bet greičiausiai būtų tik paskatines nusisukti nuo tokių žadintojų ir dar giliau įmigtų...

Kas seka mūsų visuomenės gyvenimą, tas juk žino, kad Lietuvos Atgimimo Sąjūdis yra tolimas išsirutuliojimas grupės, Lietuvoje žinomos, kaip „radikaliųjų tautininkų“ srovės sparne, (Perkelta į 6-tą pusl.)

Kas ir kada gali gauti nedarbo pašalpą?

(Paaiga iš DIRVOS 21 nr.)

5. Pašalpos mokėjimo pradžia.

Jei į nedarbo pašalpą teisė yra, tai pašalpos laikas prasideda sekmadieniu pirmos nedarbavimo savaitės.

Ar esi atleistas iš darbo šeštadienį ar pirmadienį, visvien tą savaitę esi dirbęs tik nuo ateinančio sekmadienio legaliai esi bedarbis. Bet po atleidimo pirmoji savaitė dar laikoma laukimo savaitė ir už tą savaitę pašalpos taip pat negali gauti. Tik nuo kiti sekmadienio po atleidimo iš darbo jau pradama mokėti pašalpą.

Bet pirmasis čekis dar taip greit nepasirodo. Jo gali sulaukti tik per 3-4 savaites nuo pareiškimo padavimo. Tačiau pašalpa mokama bus visvien už visą laiką, pradedant antruoju sekmadieniu nuo atleidimo iš darbo.

6. Kiek laiko mokės?

Principe mokės tol, kol negausi atitinkamo darbo arba kol neatsisakysi nuo tokio darbo, kuris bus pripažintas tinkamu, bet ne ilgiau, kaip 26 savaites. Maža to — iš viso darbo pašalpos negali gauti daugiau, kaip du trečdalius to, ką esi uždirbęs per pamatinį laiką, tai yra per tuos metus, kuriais remiantis sprendžiamas pašalpos klausimas.

Pavyzdžiui, 3-me šio straipsnio skyrelyje minėti asmenys nei vienas negali pašalpos gauti per visas 26 savaites. Pirmasis per savo pamatinį laikotarpį uždirbęs \$499, negali gauti pašalpos daugiau kaip \$332. Jis gaus po 14 dol. per 23 savaites (jeigu negaus darbo anksčiau). Antrasis, pamatiniam laikotarpiu uždirbęs iš viso tik \$350, negali gauti daugiau, kaip \$234.

Tad jo pašalpa po \$15 gali trukti tik 15 savaitių...

7. Priedai vaikams.

Jeigu paduodant nedarbo pašalpos prašymą prašytojas turi savo išlaikomų vaikų, jis gali gauti papildomos pašalpos kas savaitę, kol mokama pagrindinė pašalpa, po \$2.50 kiekvienam vaikui, bet ne daugiau kaip 2 vaikams ir tol, kol jie ne vyresni kaip 18 metų.

Nei tėvams nei kitiems išlaikomiems asmenims priedo neprieda.

Šitie priedai neįskaitomi į pagrindinę pašalpą, taigi jos mokėjimas nesutrumpina 6-tame skyrelyje apskaičiuoto pašalpos mokėjimo laiko.

8. Pašalpos dėl uždario sumažėjimo.

Kas jau turi teisę gauti nedarbo pašalpą, gali jos gauti ne tik tada, kai visiškai nustoja uždario, bet ir tada, kai jo uždarys žymiai sumažėja. Kada gi tas uždarys laikomas žymiai sumažėjusiu, gad gautum pašalpą?

Tai yra tada, kai ne dėl darbininko kaltės jo darbo valandos sumažinamos tiek, kad jis per savaitę uždirba mažiau, negu turėtų gauti nedarbo pašalpos, jei būtų visiškai nustojęs darbo.

Bet, suprantama, tokiu atveju visos pašalpos nemoka. Apskaičiuoja šitaip:

a. Žiūri, kiek gautum pašalpos, jei būtum visai nustojęs darbo.
b. Žiūri, kiek dabar uždirbi.
c. Iš dabartinio uždario nuimta \$2, o likusią sumą atima iš pilnos pašalpos ir moka skirtumą.

Sakysime, mūsų antrajame pa-

vyzdyje paminėtas asmuo jau turi teisę gauti nedarbo pašalpą po 15 dol. per 15 savaitių. Šiuo metu jo darbo valandos sumažintos tiek, kad jis per savaitę uždirba tik 13 dolerių. Iš 13 atimam 2, lieka 11. Iš 15 atimam 11 ir išeina, kad jis gali gauti pašalpos po 4 dolerius per savaitę šalia savo uždario. Jei kitą savaitę jis uždirbs tik 9 dolerius, pašalpos gaus 8 dolerius. Jei uždirbs tik 2 dolerius ar mažiau — gaus 15 dolerių.

9. O jeigu pats pameti darbą?

Jeigu pats pameti darbą be pateisinamos priežasties arba iš jo esi atleidžiamas dėl savo kaltės (sakysim, dėl netinkamo darbo, apsilėidimo, dienų ar valandų praleidimo ir tt.), tai visiškai nenustoji teisų į nedarbo pašalpą, bet tos teisės apkarpos, galima sakyti, iš abiejų galų.

Visų pirma — neišmokama keturių savaitių pašalpa, kuri priklausytų gauti, jei būtum dėl savo kaltės atleistas. O paskum — maximum riba (kurį apskaičiuosime 6-me skyrelyje) irgi sumažinama trijų savaitių išmokėjimo dydžiu.

Grįžkime vėl prie pirmo paminėto pavyzdžio. Tas jau nebebus pirmųjų 60 dolerių ir, jei greit negaus darbo, tai ir jo pašalpos gavimas pasibaigs trims savaitėmis greičiau. Iš viso — 7 savaitių arba 105 doleriai nuostolių.

10. Ar reikia priimti pasiūlymą, jei darbo įstaiga siūlo kitą darbą, bet ne tokį, kurio esi netekęs?

Taip, jeigu tai yra toks darbas, kurį pajėgi atlikti ir darbo sąlygos tokiame darbe norma-

lios. Jeigu tokio pasiūlymo neturimi, gali netekti pašalpos.

Tikrai pašalpos nenustosi, jei- giu atsisakysi priimti darbą dėl kurios nors šių priežasčių:

a) jeigu ten yra reikalaujama, kad būtinai stotum į tos bendrovės uniją, arba reikalaujama, kad pasitrauktum ar nestotum į kokią geros valios darbininkų organizaciją;

b) jeigu tas darbas yra neužimtas dėl nebaigto ginčo apie darbo sąlygas (streikas, derybos dėl kolektyvinės sutarties ir tt.);

c) jeigu darbovietė yra per daug toli nuo gyvenamos vietos;

d) jeigu atlyginimas, darbo valandos ar kitos darbo sąlygos yra žymiai blogesnės, negu kitose tos vietovės panašiose darbovietėse.

11. Kas daryti, jeigu pamatuo-

tas prašymas atmetamas?

Jeigu esi įsitikinęs, kad darbo įstaiga neteisingai atmetė pašalpos prašymą ar klaidingai apskaičiavo jos dydį, tai per 10 dienų nuo pranešimo gavimo galima paduoti pareiškimas, kad prašymas būtų dar kartą peržiūrėtas. Tada jį peržiūrės pats įstaigos administratorius (šiaip jau pašalpos mokėjimo klausimą sprendžia ir jos dydį nustato žemesnieji tarnautojai).

Jeigu ir administratoriaus sprendimas bus nepatenkinamas, tai jo sprendimą gavus vėl per 10 dienų galima paduoti apeliaciją į Unemployment Compensation Board of Review. O jeigu ir ten skundas bus atmetas, tai dar galima kelti bylą teisme. Žinoma, taip toli eiti yra prasmės tik tada, kai esi gerai patikrinęs, jog turi pamato skųstis...

Anosios dienos

(Atkelta iš 4-to pusl.)

Tik, deja, šiuo metu nebematau tos jėgos, kuri čia pastotų jiems kelią.

Tuo pat metu iš lėto, apsižvalgydamas iš anapus sodybos priartėjo Juozis. Tėvas tuojau pastebėjo ir paklausė: „Na kaip?“ — „Gerai!“ — trumpai atsakė Juozis ir prisidėjo prie būrelio.

Vieni tik namiškiai aiškiai suprato tų dviejų žodžių prasmę. Čia buvo turima galvoj miške slepiami arkliai, raguočiai ir kiaulės. Namie buvo pasilikta tik pora arklių, kuriais vežė mišką, viena karvė ir kiaulė.

Atvykęs ilgokai taikstėsi, lukinėjo, kol pagaliau išdriso pasakyti, ko norėtų. — Labai prašyčiau, šeimininke, gal galėtumėm nors porą dienų pas jus apsigyventi...

— Dėl mangs tai maža bėda. Prieš tóklius, kaip jūs, ne tik Dievas, bet ir pik-

tosios dvasios, manau, nieko nebeturėtų. Bet, štai, yra piktesni dar už patį šėtoną ir visus velnius. Buvo čia pas mane susimėte apie dvidešimt dšųjų tokių pat pabėgėlių. Tur būt kas paskundė ar jie patys sužinojo, tik aną dieną užgruvo rudmarškiniai su žandarais ir prisirinkę nusivarė apkašų kasti. Kur geresni, ir arklius pasiėmė su visais vežimais. Po to mano gyventojai, kaip žydo bites, išsilakstė. Tai kaip sau norit, jei nebijot.

— Kaip tat, net pabėgėlius varo? — nusistebėjo atvykęs.

— A kas jiems! Ką tik nutveria, tas gerai.

— Tad kaip gi tamstos sūnus išsilakstė?

— Jis dirba. Kasdien rąstus prie apkašų veža. Tik tokiu būdu dar neatskirtas nuo namų. O šiaip turėtų dumti kur nors. Dėl to ir porą arklių dar pasilaikom. Kiti jau nė vieno nebeturi.

Ronkus nutilo ir ėmė krapštyti užgesusią pypkę.

(Bus daugiau)

Kultūra ar politika?

Būdinga amerikiečių lietuvių galvoseną kovoje dėl laisvės... Dr. Jonas Basanavičius, dr. V. Kudirkas, inž. P. Vileišis, A. Smetona ir kiti visų pirma stiprina lietuvių kultūrinę ir tautinę sąmonę. Iš jų turime pasimokyti.

Amerikos lietuviai niekada nesigailėjo dolerių politiniams reikalams, bet visada sunkiai sunaikino suprato reikala jų skirti ir kultūrinėms priemonėms. Į politinius fondus sudeda dideles pinigų sumas, bet kultūros fondo neturėjo praeityje, neturi ir dabar.

Kitų tautų žmonės skiria daugiau pinigų kultūrinėms reikalams, negu politiniams. Ši faktą ryškiai parodė lenkai, čekai, suomiai ir žydai svetimuose kraštuose, ypačiai Amerikoje gyvenant. Lietuviai atsidūdo GRUDUS politikai, o PELUS kultūrai. Todėl nenuostabu, kad mes, lietuviai, praeityje nebuvo ir dabar nesame tiek įtakingi kultūriškai ir politiškai, kaip kitų tautų žmonės Amerikos visuomenėje.

Kodėl apie mus mažai žino?

Apie lenkus, čekus ir suomių radome pakankamai raštų, visokių žinių miestų, kolegijų ir universitetų knygynuose, o apie lietuvių tokių žinių ieškome ir net su žiburiu nerandame.

Lenkai, čekai ir suomiai ryškiai, įtakingiau pasireiškė Amerikoje, Anglijoje, Prancūzijoje ir kituose kraštuose, negu lietuviai, nes jie turėjo savo stiprius kultūros fondus; jie sutelkė savo menininkus, rašytojus ir akademikus savo kultūros kūrybos darbe, jų meninė ir literatinė kultūra iškėlė tas tautas gražiai, įtakingai reprezentavo jas užsienių kraštuose.

Todėl Amerikos ir kitų kraštų žmonės jau daug seniau žiūrėjo į lenkus, čekus bei suomių, kaip į kultūringus žmones, politiškai prinkusius laisvei ir nepriklausomybei. O lietuviai buvo nežinomi. Lenkijos akademikai, rašytojai ir menininkai priešakyje su Ignace Paderewski suvaidino svarbią rolę Amerikoje kovoje dėl lenkų tautos laisvės. Jų kultūrinė veikla davė daugiau politinio kapitalo Lenkijai, negu politinių partijų vadai ir politiškieji fondai.

Paderewskis pasiekė baltnamį ir gubernatorių įtakos bei pagalbą. Jis buvo kviečiamas prezidento Woodrow Wilsono, jo koncertas baltnamyje padarė Lenkijai daugiau garso ir naudos, negu politinių fondų lėšomis memorandumai ir rezolucijos. Prezidentas Woodrow Wilsonas, pasigėrėjęs Paderewskio ir Chopino muzika, savo svečių aktyse Paderewskui pasakė: "Lenkija, davusi pasauliui tokius meno kūrėjus, kaip tamsta ir Chopin, daug rašytojų, kurių raštai išversti į anglų ir kitų tautų kalbas, ryškiai įrodė pasauliui, kad Lenkija kultūringa, verta politinės ir kultūrinės laisvės ir nepriklausomybės."

Suomijų garsusos kompozitorius Sibelius davė Suomijai irgi daugiau politinio kapitalo, negu suomiių politinių vadų memorandumai ir politinių fondų plėtojama propaganda. Čekų vadovs dr. Tomas Massarykas buvo artimas Woodrow Wilsono bičiulis. Jie buvo mokytojai Princeton universitete. Bet Wilsono aktyse dr. Massarykas būtų buvęs mažas, neįtakingas žmogus, jei Wilsonas nebūtų pažinęs čekų kultūros.

Mes vis dar to neįvertiname. Lietuviai praeityje nepasirūpino stipresne savo kultūros prezentacija. Neturim organizuotų paramos mūsų kultūriniam turtams parodyti. Štai kur glūdi mūsų žmonių ir jų įtakos silpnybė. Mūsų vadai be senatorių ir gubernatorių įtakos bei pagalbos negali pasiekti valstybės departamentų aukštųjų pareigūnų ir prezidento, nes lietuvių ligi šiol nepajėgė pagarsėti, kaip aukštos, kultūringos tautos atstovai, nenaudojo kultūrinį priemonių savo reprezentacijai Amerikoje.

O jei mes būtume turę kultūros fondą bent tiek stiprų, kaip politiniai mūsų fondai per abu pastaruosius pasaulinius karus, tai būtume gražiai užsirekomendavę. Iškeldamas šį klausimą, noriu atkreipti mūsų veikėjų ir spaudos dėmesį į tą liūdną faktą. Daug gabių dirba kitiems, nes jiems nėra arba mažai tepasitaiko progos dirbti lietuvių kultūrai. Jei mes turėtume stiprų kultūros fondą, daug mūsų meno ir literatūros bei mokslo specialistų galėtų susitelkti prie lietuviškos kultūros darbų ir dirbtų lietuviams, keldami ir plėdami lietuvių garbę ir įtaką Amerikoje.

Tėvynės Mylėtojų Draugija tuo yra susirūpinusi ir ji kviečia amerikiečius lietuvių remti TMD kuriamąjį kultūros fondą, kurio tikslas būtų — užpildyti tą stambią spragą mūsų kovoje dėl Lietuvos laisvės.

W. M. Chase, TMD Pirm.

ČIA MUSŲ ŽEMĖ...

DRAUGO spaustuvė Chicagoj baigia spausdinti A. Vilainio "Žmogus, kuris amžinai keliai" 2-ji sąsiuvinį. Šis sąsiuvinis pavadinamas "Čia mūsų žemė".

Turiny randame keliolika reportažų iš keliųjų Lietuvoje. Aprašomos čia vysk. M. Valančiaus, Simano Daukanto, Šatrijos Raganos, Vlado Putvio tėviškes. Amžinai nepamiršamos žemaičių šventovės: Šiluva, Tytuvėnai, Žemaičių Kalvarija. Senieji švyturiai, k. t.: Kražiai, Varniai. Neužmiršamos ir gražiosios vietovės, ir vasaros spalvose pamatome Medvėgalį, Platelių ežerą ir tt. Viso vietovės paillustruotas nuotraukomis.

Šis sąsiuvinys, o taip pat ir visus kitus, galite įsigyti šiuo adresu: A. Vilainis-Sidlauskas, 5300 W. 23 Pl., Cicero 50, III, U.S.A. Atskiros sąsiuvinio kaina 0.50 dol. Visi sąsiuviniai 3.50 dol.

SAVO ADRESĄ,

rašydami DIRVAI, parašykite labai aiškiai pačiame laiške. Dėl neaiškumo ar klaidos Jūsų parašytame adrese Jums siunčiami laikraščiai ar knygos grįžta atgal ir neturime kaip Jums apie tai pranešti.

NAUJAUSI NAUJAKURIAI

Š. m. gegužės 31 d. laivu "General Black" į New Yorką atvyko šie lietuviai tremtiniai:

Apolianskas Stasys — Brooklyn, N.Y.

Armonavičius Andrius — Brooklyn, N.Y.

Ancerevičius Liudas, Irena, Sabina — Gary, Ind.

Banienienė Ieva, Vanda, Algirdas — Dearborn, Mich.

Bernadišius Vitas, Justinas, Vida — Chicago, Ill.

Blinka Malvina — Spring Valley, N.Y.

Braniška Stasys, Ona, Danutė, Aldona — Detroit, Mich.

Buikienė Bronislava — Brooklyn, N.Y.

Butėnas Jurgis — Paterson, N.J.

Butkaitis Adolfas, Elma — Philadelphia, Pa.

Diliauskas Antanas, Anelė, Irena, Ramutė — Baltimore, Md.

Ferencienė Ona — Cleveland, Ohio.

Freimanienė Kazimiera — Cambridge, Mass.

Gailevičienė Tosca — Brooklyn, N.Y.

Galbuogytė Gražina — Chicago, Ill.

Gečas Antanas, Kazimiera, Petrutė — Chester, Pa.

Grigaitis Justinas — Joillet, Ill.

Grincevičius Bronius, Leonija, Edmundas — Ozone Park, N.Y.

Grudis Jonas, Bronė Stefanija, Robertas — Rockford, Ill.

(Bus daugiau)

Taip praeina pasaulio garbė...

Šimet sukako penkeri metai, kai griuvo Hitlerio galybė. Sako, pats Hitleris pranašėvęs vokiečiams: "Po manęs jūs Vokietijos nebe pažinsit!" Deja, tai bene vienintelė išsipildžiusi jo pranašystė.

Taip pat daug vokiečiams pranašėvęs Hitlerio propagandos ministeris Goebbelsas, paskutinį kartą kalbėdamas į savo bendradarbius, pasiūpęs: "Kodėl jūs buvotė tokie kvaili ir tapote mano bendradarbiais? Dabar bus perplauti jūsų kakliukai..."

Kaip žinome, pats Goebbelsas nelaukė, kada išsipildys jo pranašystė. Jis, kaip Hitleris, Himmleris ir vėliau Goeringas, nusizūdė. Garsioji Niurnbergo byla, priteisusi kilpą 60% teisiųjų buvusių Hitlerio "tūzų", patvirtino Goebbelso pranašystę. Likusieji 7 "didieji", užmiršti pasaulio ir net savo tautos, sėdi Berlyne, garsiajame Spandau kalėjime. Tai bene geriausiai pasaulyje saugomas kalėjimas. Jį saugo vokiečiai, rusai, prancūzai, anglai ir amerikiečiai. Tie 7 kaliniai yra ne tik "didžiausi", bet ir "brangiausi". Ar dar atsimenate jų pavardes? Tai Hessas, Funkas ir Raederis, nužudyti iki gyvos galvos. Toliau — senis von Neurath, buvęs Čekoslovakijos gubernatorių. Savo bausmės galo — 15 metų kalėjimo — jis, greičiausia, nebe-

sulauks. Buvęs karo laivyno vadas Doenitzas išeis iš kalėjimo po 6 metų, tačiau mirties sprendimas jam, esą, būtų buvęs mielesnis. Schirachas ir Speeras išvysią laisvę maždaug po 16 metų.

Tai patys didieji, buvę Hitlerio "tūzai". Kiek mažesni, "kaliai", daugiausia sėdi Landsbergo kalėjime, Bavarijoje. Tame pačiame, kuriame 1923 metais kėlis mėnesius už maistą sėdėjo Hitleris. Čia gyvenimas yra žymiai įvairnis, negu Spandau. Kaliniai stropiai moko amatų. Kruppas, garsioji Eseno fabriko buv. savininkas, jau išmoko šaltkalvio amato. Pažymėtina, kad Kruppo įmonių steigėjas prieš 150 metų pradėjo taip pat vertėsi šaltkalvio amatu. Dr. Flick, po 5 metų išėjęs į laisvę, galės verstis mechaniko darbu. Buvęs maršalas Milchas tapo staliumi, o maršalas Listas iki mirties rė kalėjimo knygas. Buvęs pasiuntinys Vatikane, von Weizsaeckeris, dirbą baltus.

Visi jie stvėrėsi amatų, reikia manyti, ne tik iš nuobodulio. Jų turėti namai ir dvarai arba sugriauti arba konfiskuoti. Jų turėtas banko sąskaitas sutirpino valiutos reforma. Beveik visiems teismo sprendimu uždrausta dirbti kokioj vadovaujančioj vietoj. Žinoma, atlikus kalėjimo

bausmę. Tuo ir paaiškintinas jų stropumas.

Tiek užsienių kalėjimuose už savo "žygdarbių" bausmę atliekančių, tiek laisvės besidžiaugiančių Hitlerio generolų ir kitų buvusių garsenybių vardai ir paveldai išnyko iš viešumos, iš spaudos. Tik iš atsitiktinių kronikos žinučių sužinome, kas kaip verčiasi. Taip paskutinis vokiečių kariuomenės štabo buvęs viršininkas Guderianas su žmona prisiglaudė prie vieno Bavarijos vienuolyno. Užsienio spaudai parduoda savo atsiminimų ištraukas ir tuo gyvena. Baierleinas, buvęs Rommelio štabo Afrikoje viršininkas, lopė JAV kariuomenės padangas, iki neseniai atidarę gazolino stotį. Buvęs šarvuotųjų generolas Mantuffelis yra vieno sraigčių fabrikelio reikalų vedėjas. Pasakojama, kad daugelis buv. generolų uždirba pinigų aprašydami amerikiečiams savo patyrimus kare su rusais. Jų kolegų, patekę anapus geležinės uždangos, turi taip pat aprašyti savo karo patyrimus vakarų fronte. Tais patyrimais domisi, žinoma, rusai... Garsūs generolai Paulus ir Seydlitzas tebėra Rusijoje. Daugelis generolų, sovietų nelaisvėje patys išmankštinti, dabar mankština rytų Vokietijos policiją.

Buvęs milijonierius Schachtas, finansų specialistas, yra laisvas, tačiau jo byla dar nebaigta ir todėl jis negali išeiti į Čilę. Visi jo turėti sovietų zonoje ir seniai konfiskuoti. Taip pat rašo. Už neseniai išleistą savo knygą gavęs 40 tūkstančių naujųjų markių. Neseniai Dueseldorfo gyventojai sužinojo, kad šis garsus vyras, autorius finansinių teorijų, įgaliusis Hitlerį išvystyti karo pramonę, atvyko kuriam laikui į jų miestą. Į Schachtą panašus žmogus gatvėje buvo minios užpultas ir primuštas. Gi tikrasis Schachtas tuo metu ramiausiai, nekieno nepažintas ir nekludomas, žiūrėjo cirko spektaklio...

Atsiminimus rašo jie beveik visi, buvę generolai ir ministrai. Pirmiausia, kaip vienas vokiečių žurnalistas teisingai pastebi, malonu pagyventi bent prisiminimais tuose laikuose, kada buvai garsus ir įtakingas. Antra, yra puiki proga visas kaltes ir atsakomybę suvesti kitiems, dažniausia negyviems buvusiems vadams ir tokiu būdu bandyti gelbėti savo reputacijos likučius. Rūpi, žinoma, ir pinigai. Antai, Schachtas gauto honoraro suviliojas, taip pat 40,000 markių panoro gauti už savo atsiminimus pagarsėjęs Mussolinio "išvadotojas" Skorzeny. Deja, iki šiol jam tepavyko parduoti savitraščiui vieną knygos skyrių, būtent, apie Mussolinio išvadavimą. Deja, šio žygio liudininkai paskelbė, kad aprašyme tiesos tėra tik tiek, kad Hitleris jam davęs riterio kryžių. Visa kita esąs melas. Papenas gyvena pas vieną dvarininką ir rašo atsiminimus. Buvęs Goebbelso ginklanešys Fritzsche po 4 metų baigs savo bausmės darbo stovykloje. Jam uždrausta dirbti radijofone, spaudoj, taip pat politiko. Tačiau tai nesukliudė vienai Šveicarijos leidyklai neseniai išleisti jo atsiminimus.

Praėjo penkeri metai. Tų žmonių garbė praėjo ir nebesugrįš. Tačiau jų vardai, atnešę tiek daug vargo ir skurdo, ilgai nebus pamiršti. Ir tik Kremliaus despotų vardai savo kruvina "garbe" prašoks anųjų vardus. VI. V.

DIRVA — vienintelis lietuvių laikraštis Ohio valstybėje. Kaina metams tik \$3.00.

LIETUVIO atstovas Amerikoje — St. Nasvytis, 4579 W. 157th St., Cleveland, Ohio. Prenumerata mėnesiui 50c.

AR JAU TURITE

KNYGA

"PAKELIUI Į MIRTĮ"

?

Jos kaina tik - - - -

Tai yra knyga, kurią įdomu ir verta paskaityti. Ją galite greit gauti, jei parašysite užsakymą su aiškiai savo adresu ir, pridėję prie jo vieną dolerį, išsiųsite jį šiuo adresu:

DIRVA

6820 Superior Ave.

Cleveland 3, Ohio

KELIONĖ PER NACIŲ KALEJIMUS, PASBAIGUSI IŠLAISVINIMU

Pusmetiniai pranešimai DP Komisijai

SVARBU VISIEMS, ATVYKUSIEMS PAGAL DP ĮSTATYMĄ

1. Šių pranešimų blankai vadinami "Semiannual Report of Immigrant Displaced Persons".

2. Blankų reikia kreiptis asmeniškai į artimiausią Immigration and Naturalization Service įstaigą. Tos įstaigos yra visuose didesniuose miestuose. Jų adresą galima sužinoti iš seniau gyvenančių, arba teismo, miesto savivaldybės ar policijos įstaigose.

3. Jas turi užpildyti visi tremtiniai, atvykę pagal DP Bilį.

4. Viena anketa pildoma visai šeimai, kuri apima: a) šeimos galvą, b) vyrą arba žmoną, c) nevedusius, išlaikomus vaikus, kurie sėdami į laivą buvo 21 m. amžiaus. Jeigu tremtinys atvykdamas į JAV buvo nevedęs ar be vaikų, tai anketoje įrašo žinias tik apie save. Jeigu dalis šeimos narių buvo Amerikos piliečiai, jų įrašyti nereikia.

5. Kiekvienas, atvykęs į Ameriką pagal DP Imigracijos Įstatymą, tokias anketas turi užpildyti keturis kartus per dvejų metų laiką. Jų įteikimo terminai yra tokie:

a. Atvykusiems prieš 1948 metų lapkričio 2 d. —

IV. — liepos 1 d.
Šiems dabar tenka rašyti jau paskutinį tokį pranešimą.

b. Atvykusiems tarp 1948 metų lapkričio 1 d. ir 1949 metų gegužės 2 dienos:

III. — 1950 m. liepos 1,
IV. — 1951 m. sausio 1.

c. Atvykusiems tarp 1949 metų gegužės 1 ir 1949 m. lapkričio 2 d.:

II. — 1950 m. liepos 1,
III. — 1951 m. sausio 1,
IV. — 1951 m. liepos 1.

d. Atvykusiems tarp 1949 m. lapkričio 1 ir 1950 m. gegužės 2 dienos:

I. — 1950 m. liepos 1,
II. — 1951 m. sausio 1,
III. — 1951 m. liepos 1,
IV. — 1952 m. sausio 1.

e. Atvykusiems po šių metų gegužės 1 dienos (gegužės 2 ar vėliau):

dabar dar nereikia jokio pranešimo rašyti. Pirmas praneši-

mas turės būti paduotas 1951 metų sausio 1 dieną.

Pranešimas turi būti išsiųstas paskutinių dviejų savaitių laikotarpyje prieš nurodytus terminus, taip, kad jie nurodytu laiku jau būtų Washingtone.

6. Anketa reikia užpildyti mašinėle arba rašalu — spausdintomis raidėmis.

7. Atsakymai į klausimus:
a) Name of Person — įrašyti pirmą vardą, antrą vardą ir galę pavardę.

b) Alien Registration No. — Iš savo svetimosios registracijos kortelės nurašyti savo numerį.
c) Age at last birthday — Čia reikia rašyti ne gimimo datą, bet kiek suėjo metų paskutinę gimimo dieną.
x d) Date of entry to the United States — data, kada išlipo į krantą JAV.

e) Place of Present Residence — viršutinėje eilutėje įrašyti adreso namo numerį ir gatvės pavadinimą, antrą eilutėje — miesto vardą, pašto zonos nr ir valstybę (state).

f) Kind or type of job or occupation — dabartinį užsiėmimą. Laikiniai esąs bedarbis, bet darbo ieškas, rašo "unemployed", nedirbąs ir darbo neieškas rašo "none". Namų šeimininkė laikoma dirbančia ir atžymima "housewife". Vaikams per 12 m. amžiaus, lankantiems mokyklą, rašoma "student". Vaikams iki 12 m. amžiaus nieko nerašoma.

g) Name and address of Employer — Darbdavio (monės) pavadinimas ir adresas; šeimnininkės ir amatininkės rašo "self-employed"; mokiniams per 12 m. amž., rašoma mokyklos pavadinimas ir adresas.

h) Did you receive prevailing wages? — Čia yra dvi skiltys: "yes" ir "no". Jeigu tremtinys gauna už savo darbą tokį pat atlyginimą, kaip ir kiti, jis skiltyje "yes" rašo "X", jeigu gauna mažesnę atlyginimą, negu priklauso, po "no" rašo "X". Šeimnininkės ir mokiniams nieko nežymima.

Šiame puslapyje tėra 7 eilučių, t. y. 7-iems asmenims. Jeigu šeima susideda iš didesnio

skaičiaus asmenų, reikia atitinkamai pabraižyti atskirą baltą lapą ir ten surašyti žinias apie likusius šeimos narius.

8. Kitame puslapyje prie žodžio "Statement" yra keturi keturkampiai. Čia reikia atitinkamai keturkampyje įdėti kryžiuoklį, kad būtų galima matyti, kelintas čia yra to asmens pranešimas. Jei pirmas, tai pirmame keturkampyje dedamas kryžiuoklis, jei antras — antrame ir t. t.

Virš eilučių "Signature" šeimos galva rašalu pasirašo.

9. Tremtinys, sąmoningai vengiantis teikti šias žinias, gali būti baudžiamas iki \$500 baudos ir iki 6-šių mėnesių kalėjimo.

10. Užpildytą blanką reikia dėti į voką ir adresuoti taip:

Displaced Persons Commission
Statistical Section
Immigr. and Natur. Service
Washington 25, D.C.

MIRIMAI

KAMINSKAS Jonas, 84 metų, mirė sausio 29 d. Brooklyn, N.Y.

STAKELIUNAS Jonas, pusamžis, mirė sausio mėn. Lawrence, Mass.

GRINKEVIČIUS Mykolas mirė sausio mėn. Lawrence, Mass.

PALKAUSKIENĖ Petronėlė, 75 metų, mirė sausio 31 d. New Milford, N.J.

KIBURIS Juozas, 51 metų, mirė vasario 2 d. Brooklyn, N.Y.

NAINIS Lidorius, 78 metų, mirė kovo 13 d. Donora, Pa., iš Kauno gub.

GRIGALIUNAS Barnasis, 61 metų, mirė sausio 26 d. Scranton, Pa.

ZICKUS W., 60 metų, mirė vasario mėn. Pittsburgh, Pa.

KADZIUS Walter, 57 metų, mirė vasario 14 d. Glendale, N.Y.

GARDIENĖ Kotryna, 55 metų, mirė vasario 16 d. Brooklyn, N.Y.

KINDERIS Stanislovas, 65 metų, mirė vasario 17 d. Brooklyn, N.Y.

JAZAVITAS Vladas, 60 metų, mirė gruodžio 27 d. Norwood, Mass.

BARISA Vincas mirė sausio mėn. New Britain, Conn., iš Punsco par.

BELKIENĖ Elžbieta, 60 metų, mirė vasario 15 d., Montello, Mass., Valkininkų par., Piraičio km.

POVILAITIS J., 87 metų, mirė vasario 7 d. Millinocket, Me.

KURIENĖ Marijona, 65 metų, mirė vasario 9 d. Millinocket, Me.

KACENIENĖ Juozapina mirė sausio 22 d. Philadelphia, Pa.

KLEBAUSKIENĖ Ona, seno amžiaus, mirė vasario 1 d. Scranton, Pa.

ALEKSEVIČIENĖ JIEVA, 64 metų, mirė sausio 26 d. So. Boston, Mass., Amerikoje išgyvenusi 45 metus.

KINDURIENĖ Ona, 62 metų, mirė sausio 15 d. Manchester, N.H.

AUKSTAKALNIS ANTANAS, 72 metų, mirė sausio 9 d. Brockton, Mass.

CUNYS JUOZAPAS, pusamžis, mirė sausio 20 d. So. Boston, Mass.

VARNAGIRIS KLEMENSAS mirė gruodžio 19 d. Wyoming, Pa.

PETRIKAS ANDRIUS mirė š. m. sausio mėn. Minersville, Pa.

SENIUNAS JONAS mirė sausio 13 d. West Pittston, Pa.

KEKSIENĖ ONA mirė sausio 27 d. Kingston, Pa.

PAIEŠKOJIMAI

Jieškomieji ar apie juos žinantieji prašomi atsiliepti!:

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
41 West 82nd Street
New York 24, N. Y.

Stelingaitė Morta, iš Maigų k., Vieksnių v.

Sverdlovaitė - Zaicev Liolia ir vyras Zaicev, išvykę iš Lietuvos.

Tamošaitis Vincas, iš Šiaulekaičių km., Žaliosios - Geištarų par., Vilkaviškio apskr.

Urbono Prano, kilusio iš Kriokialaukio, Alytaus ap., ir mirusio Amerikoje, pusbrolių, pusseserės ir kiti giminaičiai prašomi atsiliepti. Vėlonis buvo sūnus Igno Urbono ir Mortos Navickaitės - Urbonienės.

Užupytės, dukterys mirusio Jono Užupio, kilusio iš Menkinų km., Sintautų v., Šakių apskr.

Vilešytė - Mitkienė Grasilda, iš Balčiūniškių km., Pumpėnų v., Panevėžio apskr.

Vinalis - Rupeikaitė Eleonora ir vyras Vinalis Vincas bei vaikai.

Vištelūnaitė Veronika, iš Biržų, gyv. Buenos Aires, Argentinoje.

Zaicev ir žmona Sverdlovaitė Liolia, išvykę iš Lietuvos.

Ablozevičiūtė Domicėlė-Karolina, iš Kaimiško km., Panevėžio apskr.

Firavičius (Piravičius) Stasys, iš Peštvenų km., Sėdžiaus v., Kauno apskr.

Grigaitis Jurgis, iš Gutkaimio km., Kybartų v.

Gurevičius Andrius ir Jurgis, iš Senobūdžio km., Liubavo v., Marijampolės apskr., sūnus Miko.

Kalvaitytė - Valuckienė Antanina ir sūnus Jonas bei duktė Marcelė, našlė ir vaikai Juozo Valucko.

Krolis Anė, Ema, Fricas, Liudvikas ir Morta, iš Pentiškių km., Šakių apskr.

Masteika, iš Juodaičių par., Ariogalos v.

Milkaitienė - Paukštytė Ona ir jos sesuo Vilkauskienė Marcelė.

Paukštytės Marcelės Vilkauskienės ir jos sesuo Ona Milkaitienė.

Pamataitytės Rozalija ir jos sesuo, iš Sėdžiaus v., Kauno apskr.

Sakadauskas Juozas, Savickaitė Elena, duktė Antano, gim. Amerikoje, kurį laiką gyveno Lietuvoje.

Šiaučius Kazimieras, iš Ragaišių km., Debeikių v., Utenos apskr.

Užupis Antanas, iš Vaiguviškių km., Plokščių v., Šakių apskr.

Valuckas Jonas, sesuo Marcelė ir motina Valuckienė - Kalvaitytė Antanina, vaikai ir našlė Juozo Valucko.

Vilkauskienė - Paukštytė Marcelė ir jos sesuo Milkaitienė Ona žamaitaitis Jokūbas, iš Vainuto v., Tauragės apskr.

Balukaitė-Jončienė Ona su šeima.

Bartkevičiūtė-Gedvilienė Barborė, iš Varnių mst., Telšių apskr.

Bublytė (Bublys) - Idzelienė (Idzelis) Barbora, iš Gargždų, ir vyras Idzelis Frank.

Gedvilienė-Bartkevičiūtė Barborė, iš Varnių m., Telšių apskr.

Idzelienė (Idzelis) - Bublytė Barbora, iš Gargždų, ir vyras Idzelis Frank.

Jakimčikas Jonas, iš Šakių km., Pajevonio v., Vilkaviškio a. Jončienė-Balukaitė su šeima.

Kačerauskų Eurbijaus ir Liudvikos.

ŠTAI VASARVIETĖ,

Stony Brook Lodge Tel.: Stony Brook 586

kurioj atostogaudami lietuviai gali pasijusti vasarą .. Palangoj!

Čia priimami ir didesni pobūviai. Ideali vieta gegužinėms. Rezervuodami kambarius atostogoms arba norėdami daugiau informacijų, rašykite:

Pr. Lapienė, POB 526, Stony Brook, N. Y.

cijos giminės prašomi atsiliepti. Pelanytė Elžbieta, iš Kriksčių k., Biržų v.

Kavsevič (Kuosaitis) Petras, iš Griebčių km., Kybartų v., Vilkaviškio apskr.

Kuosaitis (Kavsevič) Petras, iš Griebčių km., Kybartų v., Vilkaviškio apskr.

Levinas Juozas, gyvenęs Alytaus apskr.

Lukoševičius Vincentas, kilęs iš Tauragės apskr., išvykęs iš Razmų km., Telšių apskr.

Padagas Pranas.

Pautienius Juozas ir Kazimieras, iš Sausininkų km., Bartininkų v., Vilkaviškio apskr.

Pelani (ar Pelanias) Jonas, iš Kriksčių km., Biržų v.

Tatoris Martynas, iš Štakyrių km., Biržų v.

Tereševičius, iš Kybartų v., Vilkaviškio apskr.

Naujas žodynas

V. Pėteraičio

"Mažasis lietuviškai - angliškasis žodynas"

(su tartimi), naujai išleistas, apimantis virš 12,000 žodžių, įrašytas kietais drobės viršeliais, 418 psl., gaunamas šiuo adresu:

Gabija, 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Kaina \$2.00.

PADOVANOKIT JIEMS

Autorius ši pasakojimą skiria
Kremliaus "dievų" apaštalams!

Vytautas A. Braziulis

AŠ LAIKIAU PAMALDAS UŽ STALINĄ

Stačiatikių dvasininko pasakojimas

Dvi už
\$1

Rašykite užsakymą šiuo adresu:
DIRVA, 6826 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio.
Už kiekvieną prie užsakymo pridėtą dolerį po keleto dienų paštu gausite po DVI tas knygeles!

Vieną pasilikit sau, kitas duokit arba siųskit tiems, kuriems įdomu viskas, kas tik apie Staliną. Bus gražu ir labai sveika!

KAS IR KUR

• Ginkluotų pajėgų ir žiedų festivalyje, Chicagoje, gegužės 20 d. lietuviai pasirodė įspūdingai. Parado organizatoriai tai patvirtino žodžiu ir raštu: "The Lithuanian contingent was one of the most colorful in the parade."

• Gegužės 14 d. Hamburge įvyko Latvių-Lietuvių Vienybės metinė konferencija. Konferencijoje dalyvavo visų Vokietijoje veikiančių Latvių-Lietuvių Vienybės skyrių atstovai.

• Latvių-Lietuvių Vienybės valdybos centras ir toliau pasilieka Vokietijoje, nes penki valdybos nariai mano ilgiau Vokietijoje gyventi. Keturi valdybos nariai, išvykę į JAV, veiks kaip Amerikos kontinento delegacija. To kontinento centras bus Clevelandas, nes čia jau atvyko draugijos vicepirmininkas A. Nasvytis ir artimiausiu laiku atvyks generalinis sekretorius Em. Skujeniekas.

• Austrijoje esančios tremtinių stovyklos taip pat glaudinamos ir telkiamos į emigracijai patogesnes vietas.

• Latvių-Lietuvių Vienybės organizacija pradeda kurti ir Australijoje. Organizaciniais reika-

lais rūpinasi dr. J. Normantas, gyvenęs Melbourne.

• Naująją Latvių-Lietuvių Vienybės valdybą sudaro: J. Bračas — pirmininkas, nariai: J. Simonaitis, P. Zundė, N. Namnieks, B. Maikovskis. Amerikos delegacijos nariais paskirti: A. Nasvytis, O. Liepinis, A. Macelis ir E. Skujeniekas.

• Austrijoje esančias tremtinių stovyklas lanko kun. Razminas. Jis renka žinias, kiek yra latvių, kurie neturi galimybės emigruoti.

• Austrijoje tremtinių skaičius žymiai sumažėjęs. Šiuo metu ten yra: 429 lietuviai, latviai ir estai, 531 čekas, 455 čekijos žydai, 6 Pabaltijo kraštų žydai, 2,695 vengrai, 978 Vengrijos žydai, 1,005 lenkai, 2,092 Lenkijos žydai, 312 rumunų ir 426 Rumunijos žydai, 3,223 jugoslavai, 2,941 ukrainiečiai ir kt. Šiuo metu IRO Austrijoje globoja dar 19,222 tremtinius.

• Čilės valstybė numato artimiausiu laiku iš Vokietijos, Italijos ir Austrijos priimti 2,000 tremtinių. Čilė nori gauti daugiausia įvairių šakų specialistų.

• Dalis Lietuvos imigracinės kvotos į JAV yra paimta DP biliumi. Taigi dabar į JAV pagal Lietuvos kvotą gali įvažiuoti po 119 asmenų kasmet.

Clevelande IR APYLINKĖSE

35 LAUKIA

35 asmenys, nupirkę ar užsakę bilietus į DIRVOS vakarą, neatšaukė savo užsakymų bei negrąžino bilietų, nusistatę, kad vistiek, jei sveiki gyvens, rugsėjo 24 dieną į vakarą ateis.

Primename, kad rugsėjo 24 dieną DIRVOS vakaras rengiamas su ta pačia programa ir galios tie patys bilietai. Tad juos užsisakyti galima iš anksto visą laiką, kada tik kam bus patogiu užėti į redakciją ar paskambinti telefonu EN 1-4486.

ČIURLIONIEČIŲ KONCERTAI IR SEZONO PABAIGTUVES

Šį penktadienį, birželio 2 d., čiurlioniečiai išvyksta į Toronto Kanadoje, kur šeštadienį turės koncertą.

Rugsėjo 30 dieną numatomas čiurlioniečių koncertas Philadelphiaje, o spalio 1 d. — New Yorke, Carnegie Hall.

Čia, Clevelande, čiurlioniečiai birželio 25 dieną rengia savo sezono pabaigtuves. Lietuvių Salėje 11 val. įvyks viešas ansamblio susirinkimas, į kurį kviečiami spaudos atstovai, čiurlioniečių globėjai (sponsoriai), bičiuliai ir pažįstami. Iškilmingo akto me-

tu bus ansamblio darbų apžvalga, padėkos pareiškimas rėmėjams ir ansamblio dalyviams bus įteikti ženkleliai.

2 val. visi keliaus į Antano Smigelskio ūkį, 7581 State Rd. (Parma), kur bus gegužinė su čiurlioniečių parengtomis vaišėmis.

TREMTINIŲ PADĖKOS VAKARAS IRGI ATIDĖTAS

Tremtinių Draugijos Valdyba, įreitus savaitės DIRVAI jau išėjus, pranešė, kad gegužės 30 d. numatytas globėjams padėkos vakaras irgi atidedamas. Kada ir kur jis įvyks, tuo tarpu nežinoma. Atidėtas taip pat ir perėitą sekmadienį šauktas draugijos susirinkimas.

Imokėjusieji pinigų tam vakarui, juos gali atsiimti šį šeštadienį DIRVOS redakcijoje, kur valdybos atstovai budės nuo 10 iki 3 ir nuo 5 iki 7 val.

Iš Vokietijos atvažiuojančiai tremtinių šeimai pradžios įsikūrimui reikalingi baldai: stalas, kėdės, lovos ir kt. Kas turite nereikalingų baldų ir galite paaukoti, praneškite telefonu: SW 1-8566. Baldai bus atsiimti.

MOTERŲ 36 KUOPA

ateinančių sekmadienį, birželio 4 dieną, turės pirmą gegužinę pikniką Naujosios parapijos sodė. Pradžią 3:00 val. p. p. šokių pradžią 6:00 val. p. p. Al. Nemano orkestras. Kviečia visus gausiai apsilankyti.

PRASIDEDA POP KONCERTAI

Diriguos Dr. Arthur Ringwall. Pirmajame koncerte, birželio 10 dieną, šeštadienį, dalyvaus Alek Templeton, pianistas.

Antras koncertas bus trečiadienį, birželio 14 dieną, kur dalyvaus piano duetistai Appleton ir Field. Trečiame koncerte, šeštadienį, birželio 17 dieną, solistas bus Met operos tenoras Charles Kullman.

Koncertai vyks Public Auditorium, pradžią 8:30 val. vak. Bilietų kainos skelbime.

LIETUVIŲ SALĖ

Išnuomojama koncertams, šokiams, vestuvėms ir kitokiems renginiams. Iš anksto kreipkitės pas Pr. Urbšaitį, Lietuvių Klube, 6835 Superior Ave.

GREITIS ŽUDO

Clevelando susisiekimo policija dar kartą primena, kad viena iš didžiausių nelaimingų atsitikimų priežasčių yra per greitas automobilių važiavimas. Kad būtų aiškiau, nurodo, kad 60 mylių greitumu važiuojant automobilis apie 100 pėdų prabėga per vieną sekundę.

Kad važiavimas būtų saugus, reikia atminti tris dalykus:

1. Prieš pradėjamas stabdyti, vairuotojas turi pamatyti priežastį, dėl kurios jis turi sustoti.

2. Nuo pamatymo iki veiksmo prašina apie pusę sekundės vadinamo "reakcijos laiko".

3. Sustabdymo atstumas esti didesnis, jeigu greitis didesnis. Visa tai sudėjus, apskaičiuojama tokia sustabdymo atstumų lentelė (per kokį atstumą automobilį galima sustabdyti, pamačius reikalą sustoti):

20 mylių greitis — 50 pėdų
30 mylių greitis — 100 "
40 mylių greitis — 164 "
50 mylių greitis — 234 "

Vadinasi, greičiau važiuojant per arti pamatęs kliūtį, nebegaali suspėti sustabdyti ir dėl to dažnai įvyksta skaudžios nelaimės.

Išvykdamas atostogų su šeima, pranešk DIRVAI savo adresą — gausi laikraštį ir atostogaudamas.

MOTERIS

ieško šeiminkės vietos prie vieno asmens. Kreiptis 1351 Giddings Rd., Kristina.

LANKYKĖS SAVO KLUBE!

Lietuvių Klube, 6835 Superior Ave., klubo nariams ir svečiams penktadienį vakarais esti bulvinių blynų ir žuvies vakarienė ir šokiai su gera muzika žemutinėje Lietuvių Salės patalpoje.

Bilietai dabar!

POP KONCERTAI

Rudolf Ringwall, dirigentas
Pirmi trys koncertai - 8:30 v. v.
Birželio 10 - Alek Templeton, piano.
Birželio 14 - Appleton-Field, du pianai.
Birželio 17 - Charles Kullman, tenoras.

PUBLIC HALL

Bilietai dabar — Burrows, 419 Euclid
Balkonas 60 c, 90 c, \$1.20
Prie stalų \$1.80, įsk. mok.

Savings will always be important to the man who wants to look into the future with a feeling of security and personal independence!

SUN SET

Paint Contractors

Mes, lietuviai namų dažytojai, atliekame pirmos rūšies darbus. Greitas patarnavimas. Šaukit mus, kada tik Jums reikia!

SW 1-0360 SW 1-5083

R.Zamblauskas V. Stankus

MARGUTIS

Chicago 36, Ill.

6755 So. Western Ave.

Isteigė kompozitorius A. VANAGAITIS

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

"5 BROLIŲ IR 5 SESERŲ" PIKNIKAS

Clevelandiečiams gerai pažįstamas T. Neura kviečia visus lietuvius — senuosius ir naujuosius clevelandiečius — apsilankyti į jo ūkyje, 38 Country Rd., Brunswick, Ohio, rengiamą pikniką, kurį vadina "5 brolių ir 5 seserų piknikas". Piknikas rengiamas pirmą birželio sekmadienį, birželio 4 dieną. Prasi-dės 12 valandą dieną. Įėjimas tik 25 centai.

RKO Keith's 105th

Gegužės 30 - birželio 3 d. d. "Daughter of Rosie O'Grady" su June Haver ir Gordon McRae
Birželio 4 - 6 d. d. "Father is a Bachelor" su William Holden, Coleen Gray ir "Mark of the Gorilla" su Johnny Weissmuller.

HIPPODROME

Nuo ateinančio trečiadienio, birželio 7 dienos, rodoma filma "Caged" — filmą apie moterį kalėjime ir paskui, išėjus iš kalėjimo, jos bandymą vėl įeiti į visuomenės gyvenimą. Dalyvauja Eleanor Porter, Agnes Moorehead, Jane Sterling.

LIETUVIŲ KLUBE

dabar yra įrengtas puikus televizijos priimtuvas. Nariai ir jų svečiai kviečiami apsilankyti ir pasigėrėti.

Mūsų specialybė

virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rąkandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS

609-12 Society for Saving Bld. Telef.: MAIN 1-1773. Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St. Telef.: POTOMAC 1-6899

YOU ARE INVITED to visit our beautiful DIAMOND LAKE PICNIC GROUNDS

Route 322, Mayfield Rd. to Chesterland, Ohio
Chesterland 4441 Diamond Cratsas & Son

MONCRIEF SILDYMAS

ir ORO VĖDINIMAS

Statytojui didžiausia vertė doleriais

GAS — OIL — COAL

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnaviną įvairuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirac morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-8709

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

PALAIKYKIME TUOS kurie skelbiasi DIRVOJE!

PENKI TAUPYMO TIKSLAI

Paprastai žmonės taupo šioms penkiems tikslams:

1. Pradiniam įmokėjimui namų perkant, 2. Vaikams mokytis, 3. Kelionėms ar atostogoms, 4. Bizniui pradėti, 5. Vėlesniems gyvenimo reikalams. Jaunimo sumanymai gali būti dar ir kitoki.

Bet svarbiausias dalykas visada yra — pats taupymas! Lietuvių Panke taupyti yra pelninga. Be to, čia patogus priėjimas ir užtikrintas taupymo saugumas, nes čia kiekviena taupomoji saskaita iki \$5,000 yra apdrausta Federal Insurance Corporation.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

I J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wikelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė Aldona Wikelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metal simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENDicott 1-1763

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

THE MAY CO.'S BASEMENT

Tai naujas stilius! Ir skalbiamos!

"Stonecutter"

Didrėt, šilko ir medv.

Suknia
3.99

- Raudonos
- Žalios
- Rudos
- Pilkos

DYDŽIAI:

12 iki 20

18½ iki 24½

Pažvelkit į tas di-deles kišenes, at-lenktą apykaklę ir trumpas rankoves! Tai skoningas vė-sus dirbinyš, puik-iai skalbiamas. Iš priekio užsagau-s pasirinkimas iš 4 populiarių spalvų.

Priimam užsakymus paštu ir telefonu — CHerry 1-3000
Basement Women's Dress Department

MERGAITEMS vasariniai skalbiamai SIJONAI

1.00

Spalvingi raštai, platus elastingas juosmuo. Parink-tinės spalvos. Dy-džiai nuo 7 iki 14.

Mrg. polo marškiniai

Reguliarai 69 iki 89c.

2 už \$1

Mergaitėms boksinių stangrios mėlynos KELNAITĖS

Dydžiai
7 — 14

1.49

Sanforzuotos mėlynos kel-naitės su elastišku juos-mens diržu, raudonomis siūlėmis, didelėmis kišė-nėmis.

Merg. plast. su gaubt.

Lietpalčiai

1.00

Metališka plastika su atsegamu gobtuvu. Ža-li ar vyni-nian. Dydž. 6 iki 12. Galima dė-vėti virš pa'to.

Priimam užsakymus paštu ir telefonu — CHerry 1-3000
(C. O. D. nepriimam žemiau \$2.01, įsk. mokesčius)
Basement Girl's Wear Department